

”ett sådant hat-kärleksförhållande”

Faktorer som påverkar gymnasieelevers motivation att lära sig
svenska

Reeta-Meri Raiskio
Magisteravhandling
Magisterprogrammet i nordiska språk och litteraturer
Humanistiska fakulteten
Helsingfors universitet
Maj 2021

Tiivistelmä – Sammandrag – Abstract

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Avdelning – Department Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuden laitos
Tekijä – Författare – Author Reeta-Meri Raiskio		
Työn nimi – Arbetets titel – Title ”ett sådant hat-kärleksförhållande” – Faktorer som påverkar gymnasieelevers motivation att lära sig svenska		
Oppiaine – Läroämne – Subject Pohjoismaiset kielet, ruotsi toisena kotimaisena kielenä		
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2021	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 45 s. + 5 liites.
Tiivistelmä – Sammandrag – Abstract <p>Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten ja missä määrin eri tekijät vaikuttavat lukiolaisten motivaatioon ruotsin kieltä kohtaan. Nostan työssäni tärkeimpinä tekijöinä esille <i>opettajan vaikutuksen, oppilaan oman näkemyksen itseensä ruotsinopiskelijana sekä sukupuolen</i>. Tutkimusten mukaan nämä tekijät voivat vaikuttaa merkittävästi lukiolaisten motivaatioon opiskella ruotsia. Selvitän lisäksi, miten kielellinen ympäristö vaikuttaa motivaatioon, miten opiskelijat ovat käyttäneet ruotsin kieltä oppituntien ulkopuolella, ja miten he kokevat esimerkiksi käsitteen <i>pakkoruotsi</i>. Vertaan myös kahden eri kieliympäristön välistä eroa ruotsin kielen opiskelumotivaatiossa.</p> <p>Teoreettisena taustana tutkielmalle toimii toisen kielen oppimiseen, lukion keskipitkän ruotsin opiskeluun ja motivaatioon liittyvä kirjallisuus. Tutkimukseni on toteutettu ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille kahdessa lukiossa Suomessa, joista toinen sijaitsee Pirkanmaalla ja toinen Pohjanmaalla. Kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelevat ruotsia B1-kielenä. Tutkimusta varten laadittiin kyselylomake, joka sisälsi monivalinta- ja avoimia kysymyksiä, ja aineisto kerättiin loppuvuodesta 2020. Kyselyyn vastasi yhteensä 40 opiskelijaa, joista 16 opiskelee Pirkanmaalla ja 24 Pohjanmaalla. Kaikista vastaajista 25 oli tyttöjä ja 15 poikia. Aineiston avoimet kysymykset on analysoitu käyttäen laadullista sisällönanalyysia, mutta tutkimuksen tuloksia esitetään myös määrällisen analyysin mukaan prosenttimuodoissa.</p> <p>Tutkimuksen tulokset ovat linjassa aiempien tutkimusten kanssa. Tekijät, joita tutkin, ovat vahvassa yhteydessä opiskelijan motivaatioon opiskella ruotsin kieltä. Motivaatiota nostavia tekijöitä ovat opettajan miellyttävä persoona ja häneltä saatu kannustava palaute sekä opiskelijan oma hyvä asenne ruotsia kohtaan. Tulosten perusteella myös sukupuolten välisillä asenteilla ja motivaatiolla on eroja, sillä vastausten mukaan tytöt ovat avoimempia ja positiivisempia ruotsia kohtaan kuin pojat. 76 % tytöistä pitää ruotsista, kun taas 60 %:lla pojista on negatiivisia mielleyhtymiä ruotsin kieleen. Tulokset osoittavat lisäksi, että yli puolet vastaajista opiskelisivat ruotsia, vaikka se olisi vapaaehtoinen kieli lukiossa. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että ympäristön vaikutus motivaatioon on suuri – opiskelijat Pohjanmaalla käyttävät ruotsia myös koulun ulkopuolella ja asennoituvat kieleen positiivisemmin. Tämä oli ainoa poikkeava tulos lukioden välillä.</p> <p>Tästä tutkimuksesta ei voida kuitenkaan vetää suuria johtopäätöksiä vastaajien vähyys takia. Lisäksi tutkimukseni koskee vain kahta suomalaista lukiota, joten ei voida päätellä, että ruotsin kielen opiskelumotivaatio olisi samanlaista kaikkialla Suomessa. Lisäksi suurempi osa vastaajista oli tyttöjä, mikä voi vääristää tuloksia. Aihe kaipaakin lisää tutkimusta esimerkiksi sukupuolten välisistä motivaatioeroista.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords svenska som andraspråk, svenskinlärning, motivation, gymnasium		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited E-Thesis		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Innehåll

1	INLEDNING.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	3
1.2	Disposition.....	3
2	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	4
2.1	Andraspråksinlärning.....	4
2.2	Vad är motivation?	5
2.2.1	Inre och yttre motivation	6
2.2.2	Integrativ och instrumentell motivation	7
2.3	Svenskundervisning i Finland	8
2.3.1	Gymnasiets läroplan för svenskundervisning.....	9
2.3.2	Svenska språkets ställning i gymnasiet	9
3	TIDIGARE FORSKNING	11
3.1	Lärarens påverkan på eleverna	11
3.2	Elevers syn på sig själv som svensklärare	13
3.3	Kön och motivation	14
4	MATERIAL OCH METOD	16
4.1	Enkät.....	16
4.2	Informanter	16
4.3	Analysmetod.....	18
4.4	Metodkritik	18
4.5	Forskningsetiska frågor	19
5	RESULTAT	20
5.1	Elevernas attityder till svenskan och stämningen i klassen	20
5.2	Lärarens påverkan på elevernas motivation	24
5.3	Elevers syn på sig själv som svensklärare	25
5.4	Olikheter mellan flickor och pojkar.....	30

5.5	Svenska utanför klassrummet.....	31
5.6	Tvångssvenska och tvångsfinska.....	33
5.7	Jämförelse av faktorer mellan gymnasium A och gymnasium B	36
6	SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	39
	LITTERATURFÖRTECKNING	43
	BILAGA.....	46

Figurer

Figur 1. Inre och yttre motivation i ett nötskal.	7
Figur 2. Tänker du skriva svenska i studentexamen? (gymnasium A).	20
Figur 3. Tänker du skriva svenska i studentexamen? (gymnasium B).....	21
Figur 4. Personer som stöder svenskstudierna i gymnasium A.....	27
Figur 5. Personer som stöder svenskstudierna i gymnasium B.....	27
Figur 6. I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna? (gymnasium A). ...	31
Figur 7. I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna? (gymnasium B). ...	32

Tabeller

Tabell 1. Hur kan en språklärare stöda elevernas motivation och självförtroende (Salo 2015)	13
Tabell 2. Information om deltagarna i undersökningen	17

1 INLEDNING

Som blivande språklärare har det alltid varit tydligt för mig att det lönar sig att studera olika språk flitigt i skolan eftersom man behöver dem i framtiden. Ofta får man ändå höra att det räcker med att bara kunna engelska vid sidan av ens modersmål, om modersmålet är finska. Speciellt diskussionen om behovet av att återställa svenskan som ett obligatoriskt ämne i studentexamen och överhuvudtaget svenska språkets ställning i Finland har varit livlig (Äijö 2019). Svenska språket är det andra officiella språket i Finland, vilket betyder att som medborgare i Finland ska man lära sig både finska och svenska. Det andra inhemska språket är dock inte en del av alla elevers liv. Ibland kallas ämnet svenska för *tvångssvenska* bland finskspråkiga elever och ordet är negativt laddat. Elevernas motivation och attityder till svenskinläring har i tidigare studier (t.ex. Bwalya 2021) beskrivits som negativa, speciellt vad gäller pojkar. Några bakgrundsfaktorer kan klargöra detta, exempelvis familjebakgrund som har en större inverkan på inlärningsresultat hos pojkar än hos flickor (Bwalya 2021). En ytterst betydelsefull sak utifrån inlärningsmotivationens synvinkel är att elever upplever svenskstudier som viktiga och nyttiga (Hartikainen 2003: 365).

Min undersökning fokuserar på förstaårselever i två gymnasier i Finland. Jag har valt två olika undersökningsorter, en stad i Birkaland och en stad i Österbotten. Städerna har på många sätt olika språkliga miljöer vad gäller svenska språkets ställning. En orsak till valet att studera gymnasieelevers motivation i Birkaland är att det är intressant att undersöka elever i en liten kommun med en mycket liten andel svenskspråkiga invånare. Det andra gymnasiet är en större läroanstalt och det ligger på ett tvåspråkigt område vid finska kusten. I den staden hörs och syns svenskan ofta.

Tidigare forskning (t.ex. Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010; Juurakko-Paavola 2016; Ritola 2016) visar att lärarens stöd och personlighet är betydande faktorer som ökar elevens motivation. Kön är en annorlunda faktor men den har en koppling till motivationen – flickor arbetar flitigt och är målmedvetna med sina svenskstudier medan pojkar inte satsar så mycket på sina studier i svenska under gymnasietiden. Min undersökning bidrar med aktuell information om gymnasieelevers motivation att lära sig svenska. Mig veterligen har en likadan jämförande undersökning av gymnasieelevernas motivation att lära sig svenska i två olika städer inte gjorts tidigare. Därför är det relevant att studera gymnasieelevers motivation och få

veta huruvida det finns ett samband mellan miljön och elevernas inställning till svenska. Intresset gäller även vilka faktorer som är konstanta i de två städerna.

I min studie utreder jag vilka som är de viktigaste faktorerna som påverkar elevens motivation i undervisningsämnet svenska. I synnerhet lyfter jag fram tre faktorer som i tidigare forskning (se t.ex. Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010; Marton 2014; Ritola 2016) har visat sig vara av central betydelse för gymnasieelevers motivation att lära sig svenska. De här faktorerna är *lärarens påverkan* (t.ex. Ritola 2016), *elevens syn på sig själv som svenskinlärare* (t.ex. Marton 2014) och *kön* (t.ex. Juurakko-Paavola 2016). Jag vill ta reda på hur gymnasieelever ser på sin svenskinläring och på lärarens svenskundervisning. Viktigt för min undersökning är även att få veta om det finns ett samband mellan kön och elevens motivation att lära sig svenska. Slutligen jämför jag de två gymnasierna för att utreda om informanterna har olika attityder till svenska språket i två olika språkliga miljöer.

Mitt material består av gymnasieelevers svar på en webbenkät. Materialet handlar om elevernas självupplevda syn på sin svenskinläring. Det väsentliga för min studie är att få jämförande resultat av gymnasieelevernas motivation för sina svenskstudier i två olika språkliga omgivningar. Mitt antagande i denna studie är att informanterna i ett helt finskt område inte är lika intresserade av svenskstudier som de gymnasieeleverna som ser, hör och även använder svenska i sitt vardagliga liv. Jag antar att eleverna som studerar i en tvåspråkig miljö är betydligt mer motiverade att studera svenska nu och också i framtiden.

Svaren analyseras huvudsakligen kvalitativt eftersom enkäten är utformad så att nästan alla frågor är öppna. Informanterna kan svara personligt, fritt och djupt på frågorna. De öppna svaren analyseras i syfte att finna mönster i materialet. Anonymiteten är en väsentlig sak i min enkätundersökning och med anledning av detta avslöjas informanternas namn, ålder och namnen på gymnasierna inte.

Denna avhandling bygger vidare på min proseminarieuppsats, i vilken jag gjorde en likadan undersökning om motivationsfaktorer hos gymnasieelever i en skola i Finland. Undersökningen utfördes som enkätstudie och resultaten analyserades kvalitativt. För magisteravhandlingen har enkätfrågorna justerats en aning. Resultaten från min proseminarieuppsats var i linje med tidigare studier och visade att lärarens personlighet, positiv respons från läraren och elevens goda attityd till svenska språket ökar motivationen att studera svenska. Nästan 90 % av flickorna i min tidigare studie gillade svenskan medan nästan 80 % av pojkarna hade negativa

associationer till svenska som skolämne. Nu tar jag ett steg vidare från den undersökningen och kartlägger också den språkliga omgivningens inverkan på motivation.

Rubriken för min avhandling är ett citat ur enkätsvaren, i min översättning. Citatet *”ett sådant hat-kärleksförhållande”* är ett svar på en av informanternas öppna frågor som besvarades på finska. Citatet på finska är: *”vähä sellainen viha-rakkaus suhde”*. Enligt min mening återspeglar citatet väl informanternas åsikter om svenskan i min studie.

1.1 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka hur och i vilken mån olika faktorer gör gymnasieelever motiverade att lära sig svenska. De frågeställningar jag fokuserar på och besvarar i undersökningen är följande:

1. Hur påverkas motivationen att lära sig svenska av
  - läraren
  - elevens syn på sig själv som svenskinlärare
  - den språkliga omgivningen?
2. Finns det skillnader mellan flickors och pojkars motivation till svenskinläring? Om ja, hurdana är dessa skillnader?

Utöver dessa frågeställningar intresserar jag mig för hur gymnasieelever använder, ser och hör svenskan utanför klassrummet. Jag utreder även hur mina informanter ser begreppen *tvångs-svenska* och *tvångsfinska* och om tvånget att lära sig svenska i Finland har minskat gymnasieelevers intresse för språkinläring.

1.2 Disposition

I kapitel 2 redogör jag för undersökningens teoretiska utgångspunkter (andraspråksinläring, motivation samt svenskundervisning i Finland). Med hjälp av tidigare forskning framlägger jag de viktigaste faktorerna som påverkar elevers motivation i kapitel 3. I kapitel 4 presenterar jag valet av metod och material för studien. Vidare presenterar jag mina forskningsresultat i kapitel 5 och slutligen diskuterar jag resultaten i kapitel 6.

2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I det här kapitlet diskuterar jag andraspråksinläring i allmänhet samt vad begreppet *motivation* egentligen betyder och hur man kan definiera det. Jag presenterar också svenska som andraspråk i det finska skolsystemet, vad som pågår i svenskundervisningen i Finland samt information om *Grunderna för gymnasiets läroplan 2015* (härefter GGL), som ger ramarna för gymnasieundervisningen i Finland. Till slut diskuterar jag hur svenskans ställning ser ut i finska gymnasier just nu.

2.1 Andraspråksinläring

I finska grundskolor och gymnasier studeras svenska i allmänhet som *andraspråk*. Det är inte otvetydigt att definiera begreppet *andraspråksinläring*. *Förstaspråk*, *andraspråk* och *främmande språk* är delvis överlappande med varandra beroende på olika tolkningar. Abrahamsson (2009: 13) visar att det finns en tydlig gräns mellan första- och andraspråk. Förstaspråk är ett språk som barnet lär sig först hemma med hjälp av föräldrar varemot andraspråk är alla sådana språk som en individ lär sig efter att förstaspråket har etablerats. Buss och Laurén (2007: 28) instämmer med Abrahamssons tanke, de framställer att andraspråk är ett språk som kommer in i barnets liv efter att hen har lärt sig modersmålet. Vidare finns det enligt Sajavaara (1999: 75) olika tolkningar på vad som anses vara andraspråk och vad som anses vara främmande språk. Några anser att alla språk som lärs in efter modersmålet är andraspråk men det finns också sådana som tycker att andraspråk och främmande språk avviker från varandra. Termen *målspråk* (eng. *target language*) används också för andraspråk i inläringssammanhang och det hänvisar till att språkinläring är målet för inläringen (Abrahamsson 2009: 14).

Enligt Abrahamsson (2009: 16) kan begreppet *inläring* delas in i *informell* och *formell* inläring. Informell inläring händer utanför klassrummet och formell inläring är typisk för skolorundervisning. Båda inläringssätt behövs och en individ kan lära och tillägna sig andraspråket också utan undervisning. Abrahamsson (2009: 16) ger ett exempel: en invandrare i Sverige kan lära sig svenska genom vardaglig interaktion med svenskspråkiga och också genom svenskundervisning i skolan.

Eftersom denna avhandling fokuserar på motivationsfaktorer lyfter jag fram dess roll i inläringen. Attityd- och motivationsaspekter är alltid närvarande i andraspråksinläring.

Abrahamsson (2009: 205 ff.) kallar attityder och motivation för *affektiva faktorer* och de påverkar, vid sidan om andra individuella egenskaper, individens andraspråksinläring. Motivationen tillsammans med andra faktorer ansvarar för hur framgångsrik och snabb andraspråksinläringen blir. Abrahamsson (2009: 207) betonar attityders betydelse i andraspråksinläringen och ser att positiva attityder mot språket i fråga sammanhänger med motivationen. På det sättet kan en individ lära sig språket framgångsrikt. Abrahamsson (2009) presenterar i sitt verk Spolskys modell (1989) över andraspråksinläring som åskådliggör detta orsakssammanhang. Modellen visar att:

”Den sociala kontexten leder till attityder, vilka manifesteras hos inläraren som motivation som tillsammans med andra individuella egenskaper avgör hur inläraren förvaltar tillgängliga inlärningsmöjligheter och i slutändan lyckas med sin inläring.” (Abrahamsson 2009: 206.)

De individuella egenskaperna kan vara exempelvis inlärarens ålder, hens personlighet eller språkbegåvning. Den sociala kontexten skapar inlärningsmöjligheterna som kan vara formella eller informella. (Abrahamsson 2009: 206.)

2.2 Vad är motivation?

Enligt Forsberg och Hanson (1999: 3) kommer begreppet *motivation* ursprungligen från det latinska ordet *movere* som betyder ’att röra sig’. Motivation kan sägas vara en process som aktiverar människans beteende mot vissa mål. För att motivera en människa borde man ge hen uppgifter som passar ihop med hens starka sidor och där svagheter inte har någon betydelse. Dörnyei och Ushioda (2011: 4) argumenterar för att motivationen kan ses på ett sådant sätt att den avgör varför man väljer att göra något samt hur länge och hur hårt man satsar på det.

Dörnyei (2005: 65) framställer att det beror mycket på en människans motivation hur intensivt och målmedvetet hen koncentrerar sig på sin uppgift. När man talar om motivation i samband med språkinläring avses att motivationen ökar gradvis och genom en mental process. Motivation är den första kraften som får en att börja med språkinläring och senare kan motivation ta den största rollen i att upprätthålla människans vilja att lära sig. (Dörnyei 2005: 65.) Nutidens motivationsforskning betonar dynamiska och situationsbundna aspekter och inlärares motivation uppfattas som växlande. Motivationen kan gå upp och ner under dagen eller till och med under en lektion. (Pietilä 2014: 52.)

Det finns olika teorier inom motivationen. Den här avhandlingen går inte igenom alla teorier utan koncentrerar sig på Deci och Ryans (1985) *Self-Determination Theory* som delar motivationen i två olika slag: *inre och yttre motivation*. Vanligtvis används dessa begrepp när man talar allmänt om inläringen. I språkinläringens kontext kan motivationen delas in i *integrativ och instrumentell motivation* enligt Gardner och Lamberts teori (1972). Följande avsnitt 2.2.1 och 2.2.2 koncentrerar sig på dessa begrepp.

Begreppet motivation kan alltså tolkas på olika sätt. Motivation kan uppfattas olika av olika människor och i olika situationer – den varierar ständigt. I denna uppsats avser jag med motivation det som påverkar elevernas intresse och förmåga att studera ämnet svenska.

2.2.1 Inre och yttre motivation

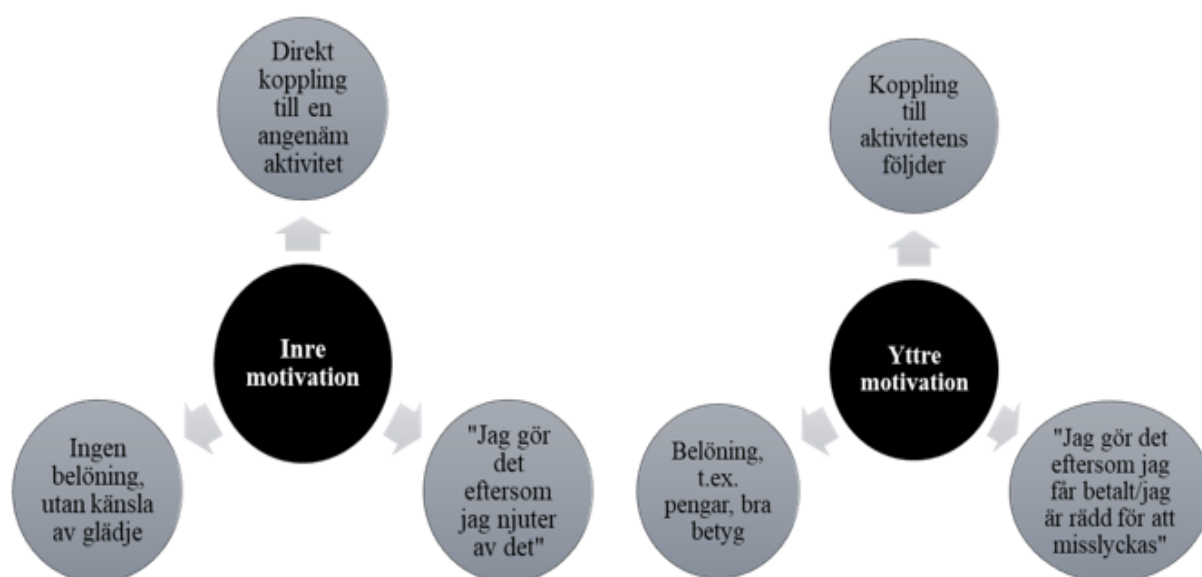
Deci och Ryan (1985) presenterar teori som delar motivationen i två delar: det finns både *inre* (eng. *intrinsic*) och *yttre* (eng. *extrinsic*) *motivation*. Inre och yttre motivation kan förekomma samtidigt, de kompletterar varandra och båda behövs inom inläring men några motiv kan vara mer dominerande än andra. Inre och yttre motivation kan vara medvetna eller omedvetna aktiviteter. En kombination av båda är oftast det bästa. (Juurakko-Paavola & Airola 2002: 29 ff.) Ändå baserar Deci och Ryans (1985) *Self-Determination Theory* sig på att inre motivation är på något sätt mer positiv för inlärare än yttre motivation.

Inre motivation är en helt autonom motivation som betyder att inlärare vill lära sig något nytt på grund av saken själv, intresset kommer inifrån och ifrågavarande aktiviteter ger belåtenhet. Sådana inlärare njuter av uppgiften och har ett personligt intresse i uppgiften. Motiverande faktorer på inre motivation kan vara till exempel lärdom, sakkunskap, autonomi och nyfikenhet. (Noels m.fl. 2003: 38 f.; Ruohotie 1998: 37 f.)

Kuusinen (1995: 211) påpekar att inre motivation ökar när inlärare får positiv respons. Ruohotie (1998: 46) tillägger att när motivationen ökar förbättras också inlärares prestationer. Inlärare som drivs av en inre motivation koncentrerar sig på sin aktivitet intensivt och deras fokus kommer inte bort på grund av störande faktorer. Sådana personer är mer kreativa och de vill ha en mer kvalitativ inläring än personer som har bara yttre motiv till inläringen. Inre motivation sker alltså frivilligt, utan externa belöningar. (Ryan & Deci 2000: 55 ff.)

Yttre motivation framkommer hos en inlärare som yttre faktorer som påverkar inlärares motivation. Det betyder att motivationen är knuten till resultatet som kommer efter en aktivitet. Sådana faktorer kan vara exempelvis belöningar i form av pengar eller betyg eller rädsla att misslyckas. Elever kan studera för att få ett bra betyg eller för att få pengar tack vare sin studieframgång. Yttre motivation styr inlärare att göra någonting som är värdefullt och leder till något men motivationen är inte direkt kopplad till själva aktiviteten. Sådana motivationsfaktorer som inte kommer från individen själv utan från exempelvis andra människors förväntningar är inte långvariga. (Noels m.fl. 2003: 39 f.; Ruohotie 1998: 38 ff.)

Figur 1 framställer en modell för inre och yttre motivation i ett nötskal. Figuren förevisar hur inre och yttre motivation skiljer sig från varandra på grund av vad som motiverar en individ.

Figur 1. Inre och yttre motivation i ett nötskal.

2.2.2 Integrativ och instrumentell motivation

Gardner och Lambert (1972) har undersökt språkinlärningsmotivationen redan från 1970-talet och enligt deras studier delar forskarna motivationen inom språkinläring i två typer: *integrativ och instrumentell motivation*. Abrahamsson (2009: 205 ff.) förklarar att en språkinlärare som är integrativt orienterad vill identifiera sig med målspråket, målspråkstalarna och deras kultur. Hen är intresserad av själva språket hen studerar och alla aspekter omkring målspråket, till

exempel landets kulturella fenomen. Hen är en flitig studerande av språket och vill bli en flytande språkanvändare. Motivationen bakom detta är att språkinläraren vill kommunicera med språkets modersmålstalare och på det sättet bli socialt accepterad. Precis som inre motivation som anses vara positivt har integrativ motivation mer höjande inverkan på främmandespråksinläring än instrumentell motivation. (Abrahamsson 2009: 205 ff.)

Ryan och Deci (2000: 55) förklarar att instrumentell motivation betyder att en språkinlärare gör någonting på grund av en påfrestning som kommer utifrån och den här prestationen leder till nyttan. Det vill säga att motivationen inte är inbyggd precis som Self-Determination Theory (Deci & Ryan 1985) beskriver yttre motivation. Enligt Abrahamsson (2009: 207) är instrumentell motivation typiskt för en språkinlärare som ser språkinläring som en investering inför framtiden eller på ett sätt som ett verktyg som möjliggör någonting annat. En motiverande faktor för hen kan vara till exempel ett jobb där man tjänar mycket pengar och målspråket behövs för att få jobbet. Målspråkets kulturella och samhälleliga fenomen är inte betydelsefulla för instrumentellt motiverade inlärare.

2.3 Svenskundervisning i Finland

Under flera år har man diskuterat både svenskans position och behovet att undervisa svenska i alla finska skolor i det finländska samhället. Men fortfarande är det obligatoriskt att studera svenska i Finland i den grundläggande undervisningen och efteråt i andra allmänbildande utbildningar. Man kan studera svenska språket som modersmål (lärokursen svenska och litteratur) i de svenska och även i ett fåtal finska skolor i Finland, eller också kan man studera svenska som andraspråk (det andra inhemska språket svenska) i de finska skolorna (GGL 2019: 67 f). Eftersom jag har samlat in materialet från undervisningsgrupper där gymnasieeleverna lär sig svenska som andraspråk på B1-nivån, fokuserar jag här efter mer på undervisningen i svenska som andraspråk i finska skolor.

Svenskan undervisas som det andra inhemska språket i skolor i Finland för alla elever som har finska som modersmål. Den här avhandlingen inriktar sig på svenskundervisning på gymnasienivå där elever kan studera språket på olika nivåer. Enligt GGL (2015) är de vanligaste språknivåerna i svenskan A-lärokurs (lång) eller B1-lärokurs (medellång). A-lärokursen är den mest avancerade nivån och elever som har börjat studera svenska redan i lågstadiet eller i språkbad väljer oftast den här långa A-kursen. De flesta gymnasieeleverna studerar svenska som B1-

språk, vilket betyder att svenskan har börjat vanligtvis i sjätte klass i lågstadiet (Juurakko-Paavola & Palviainen 2011: 14).

2.3.1 Gymnasiets läroplan för svenskundervisning

Eftersom informanterna i undersökningen studerar enligt Grunderna för gymnasiets läroplan 2015 presenterar jag svenskundervisning på basis av den. Hösten 2021 tas de nya läroplansgrunderna i bruk.

Den viktigaste uppgiften för gymnasiet är att ge en omfattande allmänbildning. Språkundervisningens främsta syfte är att bekanta gymnasieelever med olika kulturer, vardagsliv och arbetsliv. Att öva muntliga språkkunskaper i skolan är lika viktigt som fokusering på grammatik och rättstavning, om inte till och med viktigare. (GGL 2015: 12 f.)

Enligt GGL (2015: 100) ska undervisningen i svenska i finska gymnasier fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkmedvetenhet som eleven har tillägnat sig i den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska basera sig på det talade och det skrivna språket. Den ska stärka elevens tilltro till den egna skickligheten att lära sig svenska och ge mod att använda kunskaperna. (GGL 2015: 100.)

Det finns sex obligatoriska kurser och två nationella fördjupade kurser i A-lärokursen i svenska i gymnasiet (det första främmande språk som man börjar huvudsakligen i årskurs 1–5) och fem obligatoriska och två nationella fördjupade kurser i svenska som B1-lärokurs (ett obligatoriskt språk som börjar i årskurs 6–9). Muntlig och skriftlig kommunikation ska övas mångsidigt under kurserna. (GGL 2015: 102 f.)

2.3.2 Svenska språkets ställning i gymnasiet

När man tänker på svenska språkets ställning i gymnasiets läroplan i Finland, har det i stor utsträckning förändrats under senare år. Studentexamen spelar en viktig roll i gymnasieutbildningen, den ger kompetens för fortsatta studier vid universitet eller på yrkeshögskola (Juurakko-Paavola & Palviainen 2011: 15). Svenska språket har varit frivilligt i studentexamen sedan 2005 och det har orsakat att färre elever skriver svenskan i studentexamen. I undersökningen *Svenska i finska gymnasier* av Green-Vänttinen m.fl. (2010) svarar nästan 80 % av informanterna att de tänker skriva svenskan i studentexamen. I Ritolas (2016) undersökning svarar däremot endast

34 % av informanterna att de ska skriva svenskan i studentexamen. Det är sex år mellan dessa studier och man ser tydligt att svenska språkets popularitet har minskat i studentexamen. Enligt Studentexamensnämnden (2021) har antalet elever som skriver svenskan som medellång B-lärokurs minskat nästan varje år mellan åren 2012–2021. Lite under 7 000 abiturienter skrev B-svenskan år 2021, medan antalet var över 9 000 år 2012.

Debatten om svenskans ställning i studentexamen är fortfarande på gång. Äijö (2019) konstaterar att regeringen har diskussioner om att återinföra obligatoriet att skriva svenskan i studentexamen. Det finns propositioner för och emot – Svensklärarna i Finland välkomnar regeringens förslag att återinföra svenskan som obligatoriskt prov i studentexamen medan Finlands gymnasistförbund kritiserar detta.

Enligt Dalhielm (2015) togs begreppet *tvångssvenska* i bruk när media lade prefixet *tvång* till skolämnet svenska när de talade om den obligatoriska svenskundervisningen för finskspråkiga elever. Begreppet har alltid väckt missnöje speciellt bland de svenskspråkiga finländarna. Ritola (2016: 59) konstaterar att användningen av begreppet *tvångssvenska* hörs i elevers omgivning och det inkluderar negativa associationer. Elever som använder det här ordet är kanske själva omotiverade att studera svenska och kan då sprida sin negativitet och därmed också påverka andras motivation. Två tredjedelar av informanterna i Ritolas (2016: 61) studie säger att begreppet *tvångssvenska* har påverkat deras motivation negativt och några har börjat tycka att svenskan känns onödig.

Grunderna för gymnasiets läroplan förnyas snart och de nya grunderna kommer att tas i bruk i augusti 2021 (Utbildningsstyrelsen 2020). Det återstår att se om svenska språkets roll i undervisningen ändras och hurdana förändringar läroplanen innehåller. Förhoppningsvis får man något nytt i ämnet svenska, vilket skulle göra gymnasieelever intresserade av språket på nytt och leda till att deras motivation att lära sig svenska skulle öka.

3 TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel utgår jag i min diskussion från tidigare forskning om hur olika faktorer påverkar gymnasieelevers motivation att lära sig svenska. Tidigare forskning har visat på vilket sätt en lärare kan ha ett samband med studerandes motivation, hur eleverna ser sig själva som svensk-inlärare och hur kön kan påverka motivation.

3.1 Lärarens påverkan på eleverna

Lärarens roll i inläring kan inte understrykas för mycket. Inläring sker aldrig i ett vakuum och läraren spelar en central roll i klassrumskontexten. Läraren måste möta eleven utifrån hans livssituation och på ett rättvist sätt. Läraren måste lära känna sina elever och ta del av deras erfarenheter. Det här är möjligt om läraren inte ser eleverna enbart som skolelever utan ser hela deras person. (Giota 2002: 279 f.; Jenner 2004: 34.) Hartikainen (2003: 378) påpekar att en svensklärare är en nyckelfigur som har inverkan på elevernas attityder att studera svenska och också på den image som svenskan har.

Enikő Martons (2014) undersökning *Vem vill fortsätta språkstudier i svenska? En undersökning bland unga finskspråkiga* diskuterar hurdana finskspråkiga gymnasisters långsiktiga inställningar till att lära sig svenska är och hur olika faktorer påverkar deras inställningar. Undersökningen utfördes i tre finska gymnasier och resultaten visar att de elever som vill fortsätta sina studier i svenska språket efter gymnasiet utvärderar läraren mer positivt än de som inte vill fortsätta.

Tiina Ritola (2016: 55 ff.) undersöker elevernas motivation i sin pro gradu avhandling *Motivationsfaktorer som påverkar svenskspråksinläringen i gymnasiet* och ett resultat var att det finns ett samband mellan kursernas innehåll (som läraren har skapat, men som även styrs av läroplanen) och elevens motivation. Känslan av att eleven kan påverka kursernas innehåll och att läraren tar deras feedback på allvar är en motiverande faktor. Ritolas (2016: 55 ff.) studie visar också att största delen av eleverna lättare blir motiverade om de tycker om lärarens personlighet och om läraren ger personliga exempel på att svenskan har varit till nytta i hans liv. Lärarens personliga erfarenheter, förmåga att vara överraskande och humor kan väcka elevernas intresse för svenskan. Läraren kan alltså enligt Ritola (2016: 55 f.) vara den starkaste motivationskällan för elever, men motivation kan även minska om lärarens personlighet inte tilltalar.

Likadana resultat kommer fram i undersökningen av Maria Green-Vänttinen, Christina Korkman och Hanna Lehti-Eklund (2010: 82 f.) som visar att en lärare är en slags språklig modell. Om en elev kan höra svenska och också själv får tala svenska är det meningsfullt för elevens motivation. Användningen av autentiska material, till exempel texter ur olika svenskspråkiga medier, höjer också elevernas motivation. (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010: 82 f.)

Anne Huhtala (2018: 21) skriver i sin artikel *Motivation revisited: mistä uutta motivaatiota ruotsin opiskeluun?* om sina observationer om svenskinläring bland universitetsstuderande och visar att den mest betydelsefulla faktorn för att öka motivationen bland studenterna är att de kunde tala svenska under föreläsningar och diskutera olika teman, även om det kunde kännas jobbigt. Skolbesök, gästföreläsare, exkursioner och resor till Sverige eller något annat nordiskt land skulle enligt Huhtala (2018: 21) också höja intresset för svenskinläring. Huhtala (2018: 21) påpekar att även om dessa iakttagelser kommer från universitetsstuderandena skulle likadana aspekter antagligen motivera även gymnasieelever. Också Green-Vänttinen m.fl. (2010: 82) framställer att gymnasieelever skulle dra nytta av kulturundervisning. Kulturen i Sverige och i den svenskspråkiga delen av Finland är ofta okänd för elever och kulturkunskaper kan höja motivationen att lära sig språket. En bra lärare ser med andra ord elevernas behov och satsar på undervisningen också utanför klassrummet samt inkluderar kulturella aspekter i sin undervisning.

Salo (2015: 24 ff.) förevisar hur en språklärare kan stöda olika egenskaper hos elevernas självstyrning. Motivation är en dimension av självstyrningen och den kan förstärkas genom att stöda elevernas förtroende för sitt eget lärande. Olika metoder och typer av uppgifter att träna och utveckla elevernas självstyrning som tas upp i Salo (2015: 26) presenteras i tabell 1.

Tabell 1. Hur kan en språklärare stöda elevernas motivation och självförtroende (Salo 2015)

Dimension av självstyrning	Vad kan en språklärare göra?	Olika typer av uppgifter
Motivation / förtroende för sin egen inlärningsförmåga och personlig kontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Förstärka självförtroendet • Öka modet • Ge positiv och stöttande feedback • Delaktiggöra eleverna 	<ul style="list-style-type: none"> • Sinnebildaövningar • Rollek, drama • Att ge och få jämlig feedback • Språkportfolioarbete

Varierande övningar i klassrummet och till exempel dramauppgifter är meningsfulla för elevens motivation därför att de ökar modet att använda språket samt förstärker självförtroendet. Språkportfolioarbete kan öka elevens förmåga att vara medveten om sina språkkunskaper.

3.2 Elevers syn på sig själv som svensklärare

Elevernas egna attityder till svenska språket spelar en viktig roll. Olika saker kan påverka attityderna, till exempel kompisar, föräldrar och omgivningen i allmänhet. Det beror på eleven själv – hur mycket påverkar olika människors attityder eller får man fatta egna beslut. Enligt studier av Dörnyei & Ushioda (2009, 2011) lyckas elever som ser sig själva tydligt som framtida språkanvändare bättre i språkstudier än elever som inte känner sig själva lika bra. Motivationen för svensklärning ökar när eleven får en känsla av att hen har arbetat hårt och lyckats i sina mål. Redan från början borde eleven få positiva och meningsfulla erfarenheter, respons och uppmuntran i svenskstudier för att dessa faktorer formar elevens syn på sig själv som svensklärare. (Hartikainen 2003: 365.)

Giota (2002: 279 f.) redovisar att det ur motivationssynpunkt har en stor betydelse hur en elev ser sina egna möjligheter och hur hen behandlar speciellt misslyckanden. Oftast är det så att om man bara vill något tillräckligt mycket och tror på sig själv, har man större chanser att nå sina mål än om man inte har motivation och självförtroende. Elever som har allmänna svårigheter i skolan förlorar ofta sin motivation att lära sig. De kan dölja sina utmaningar bakom negativitet till skolämnet, lathet och destruktivt beteende.

Enligt Marton (2014: 313) blir elever som känner normativa (vägledande) förväntningar från människor i sin omgivning, till exempel familjemedlemmar och vänner, mer engagerade i att fortsätta språkstudierna efter gymnasiet. Man kan således säga att om omgivningen stöder och gillar svenska språket kan det påverka elevens vilja att lära sig språket mycket och på så sätt öka hans motivation och tro på sig själv som svenskinlärare.

Marton (2014: 318) konstaterar att det är positivt att en stor andel av eleverna ändå har ett personligt intresse för att studera svenska. Elevernas långsiktiga attityder gentemot svenska som andraspråk verkar vara positiva. Man kan tolka det här så att elevers motivation och självkänsla som elev i gymnasiet är positiva och att eleverna känner att språkkunskaper ger fördelar och möjligheter i framtiden och i arbetslivet.

Ritolas (2016: 65 f.) undersökning tog också upp lärarens synvinkel och några av lärarna säger att det är krävande att motivera speciellt pojkar i gymnasiet när det gäller inläring av svenska språket. Lärarna anser att det är annorlunda att motivera pojkar och flickor. Ändå måste man samtidigt ta hänsyn till alla som individer.

3.3 Kön och motivation

Kön är en lite annorlunda faktor än de två jag diskuterat i kapitlen 3.1 och 3.2 eftersom könet är något man inte kan påverka. De andra faktorerna är åtminstone delvis sådana som man själv kan utveckla och bearbeta. Enligt tidigare forskning ser det ut som att pojkar inte är lika motiverade som flickor att studera, speciellt svenska.

Marton (2014: 317 f.) diskuterar i sin undersökning att det finns ett samband mellan kön och motivation och attityder gentemot svenskan. Sannolikheten att en flicka fortsätter studera svenska efter gymnasiet är 60 procent högre än att en pojke gör det. Det här är typiskt eftersom flickor ofta uppfattar språk som ett verktyg som kan leda till framsteg i samhället och pojkar är oftare mindre öppna för språkstudier. Kvinnliga gymnasieelever har också en mer positiv inställning än män när det gäller både personligt intresse för att lära sig svenska, användning av svenska i arbetslivet och önskan att kommunicera med svenskspråkiga. (Marton 2014: 317 f.)

Juurakko-Paavola (2016: 42 f.) lyfter fram att tidigare studier om inlärningsresultaten i svenska har för det mesta visat skillnader mellan könen - flickorna har i genomsnitt en högre motivation att lära sig svenska än pojkarna. Juurakko-Paavola (2016) undersöker hur könet påverkar

prestationen i studentexamen i medellång svenska. En viss iakttagelse finns i antalet gymnasister som skriver svenskan. Bara en tredjedel av pojkarna deltar i provet, medan över två tredjedelar av flickorna fortfarande skriver svenskan. Digitalisering av inlärn timer och olika applikationer som är i bruk i skolorna i allt högre grad kan också vara en lockande aspekt på svenskundervisning. Det kan motivera speciellt pojkarna att lära sig mera svenska. Fler studier om vad som skulle få pojkarna att bli motiverade att studera svenska behövs fortfarande. (Juurakko-Paavola 2016: 52 ff.)

Ritolas (2016: 65 f.) undersökning tar också upp lärarens synvinkel och några av de lärare som ingick i studien svarade att det är krävande att motivera speciellt pojkar i gymnasiet när det gäller inlärn timer av svenska språket. Lärarna ser att det är annorlunda att motivera pojkar än flickor och samtidigt måste man ta hänsyn till alla som individer.

En studie av Jauhojärvi-Koskelo och Palviainen (2011) visar könets betydelse för motivation hos finska universitetsstudenter när det gäller svenskinlärn timer. Även om undersökningen inte gäller gymnasieelever kan resultaten tillämpas på motivationsforskning här. Resultaten visar att de kvinnliga studenterna har bättre färdigheter i svenska än de manliga studenterna. De kvinnliga studenterna har också en mer positiv attityd mot svenskan än männen.

4 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel presenterar jag hur jag har samlat in det kvalitativa materialet. Jag redogör för enkäten som undersökningsmetod, ger information om mina informanter samt beskriver analysmetoden i min studie.

4.1 Enkät

Materialet för min undersökning har samlats in med en enkät som består av 19 frågor. Enkäten har sex bakgrundsfrågor, fem flervalsfrågor och åtta öppna frågor. Blanketten är elektronisk och den utfördes med Google Forms -formulär. Frågeformuläret i sin helhet finns som bilaga i slutet av avhandlingen. Jag ville utföra en kvalitativ undersökning och därför finns det huvudsakligen öppna frågor i enkäten. Det finns också några flervalsfrågor som utgör underlaget för den kvantitativa delen av studien.

Innan jag skickade enkäten till informanterna fick handledaren och seminariedeltagarna kommentera frågorna. Frågorna finns både på finska och på svenska i enkäten så att informanterna själva kunde välja på vilket språk de besvarar frågorna. I början av enkäten presenterar jag mig själv och berättar ämnet för magisteravhandlingen. Jag gav också min kontaktinformation så att informanterna kunde fråga om någonting var oklart.

Blanketten är skapad så att grundinformation om informanterna efterfrågas först (kön, ålder, när de börjat studera svenska, hurdana vitsord de fått, om de tänker skriva svenska i studentexamen och andra språk de studerar). Efter det kommer omfattande öppna frågor och flervalsfrågor som har olika påståenden. De här flervalsfrågorna utgår ifrån en 5-gradig Likert-skala som består av följande svars kategorier (på frågorna 13 och 14): 1 = instämmer helt, 2 = instämmer delvis, 3 = vet ej, 4 = delvis av annan åsikt och 5 = av helt annan åsikt och på frågan 15: 1 = mycket, 2 = ganska mycket, 3 = vet ej, 4 = ganska litet och 5 = inte alls.

4.2 Informanter

Informanterna i undersökningen är förstaårselever i två olika gymnasier i Finland. Gymnasierna ligger i Birkaland och Österbotten. Gymnasierna finns i två städer i mycket olika storleksklass, vilket kan påverka undersökningen och de svar jag får. Staden i Birkaland är en småstad med

under 10 000 invånare och andelen svenskspråkiga invånare är endast 0,1 % (Kommuntorget 2019). Staden i Österbotten har cirka 70 000 invånare och andelen svenskspråkiga är 23,2 % (Kommuntorget 2019). Härfter kallas gymnasiet i Birkaland för *gymnasium A* och gymnasiet i Österbotten för *gymnasium B*. Alla informanterna studerar svenska som B1-språk, dvs. språkstudierna inleds i årskurs 6–9.

I samarbete med gymnasiernas lärare valde jag en grupp förstaårselever i gymnasium A och en grupp förstaårselever i gymnasium B att svara på min enkät. De allra flesta informanterna har börjat studera svenska i sjätte klass, förutom sex informanter i gymnasium B som inlett sina studier i svenska redan i fjärde klass. Informanterna läser som sagt svenska som B1-språk och när enkäten samlades in deltog eleverna i sin första gymnasiekurs i svenska. Enkäterna genomfördes i gymnasium A i december 2020 och i gymnasium B i november 2020 under en lektion i svenska.

Från gymnasium A deltog sexton elever, varav fjorton var 16-åriga och två var 17-åriga när enkäten genomfördes. Från gymnasium B deltog tjugofyra elever, varav tjugotvå var 16-åriga och två var 15-åriga när enkäten genomfördes. Tolv flickor och fyra pojkar besvarade enkäten i gymnasium A, d.v.s. 75 % är flickor och 25 % är pojkar medan antalet i gymnasium B är tretton flickor och elva pojkar (54 % flickor och 46 % pojkar). Information om deltagarna framgår i tabell 2.

Tabell 2. Information om deltagarna i undersökningen

	GYMNASIUM A	GYMNASIUM B
<i>Område i Finland</i>	Birkaland	Österbotten
<i>Antalet informanter</i>	16	24
<i>Flickor</i>	12 (75 %)	13 (54 %)
<i>Pojkar</i>	4 (25 %)	11 (46 %)

Det finns en stor spridning vad gäller betyg i svenska – bland informanterna finns det såväl elever som fått det lägsta betyget 4 som elever som har fått det högsta betyget 10. Medeltalet

av betygen i svenska ligger på sju för de flesta av informanterna i gymnasium A och på ungefär åtta i gymnasium B.

4.3 Analyismetod

Min undersökning är kvalitativ men jag redogör även för vissa kvantitativa uppgifter. De kvantitativa uppgifterna presenteras i såväl procentform som i exakta antal. Den vanligaste kvantitativa datainsamlingsmetoden är just en enkätundersökning men jag har valt att analysera svaren huvudsakligen kvalitativt på grund av att de flesta frågorna är öppna och bjuder in till längre svar. Svaren på Likert-skalan har analyserats kvantitativt och öppna frågor kvalitativt för att kunna förstå informanternas subjektiva erfarenheter och tankar bättre. Tuomi & Sarajärvi (2018: 117) skriver att kvalitativa studier inte strävar efter statistiska generaliseringar utan vill förstå vissa aktiviteter eller beskriva någon företeelse. Med hjälp av innehållsanalys kategoriserar och sammanfattar jag skriftligt den information som omfattar den undersökta företeelsen. En kvalitativ innehållsanalys behövs i min studie för att skapa en djupare förståelse för informanternas upplevelser. Jag använder också diagram som presenterar den kvantitativa analysen av mitt material.

Enkät som materialinsamlingsmetod är en lämplig metod för min undersökning eftersom informanterna kan svara anonymt på frågorna. Svaren är i ett format där anonymiteten kan garanteras, vilket inte är möjligt till exempel i en personlig intervju. Svaren kan avslöja personliga åsikter och attityder även i en enkätstudie. Enligt Dahnström (2000: 68) och Hirsjärvi, Remes och Sajavaara (2004: 184) är enkätundersökningar snabbare att utföra än till exempel intervjuer och det är relativt lätt att samla in omfattande material. Man kan till och med undersöka flera informanter på samma gång. En nackdel kan ändå vara att forskaren inte kan ställa följdfrågor utan hen måste nöja sig med svaren hen får. På grund av detta kan materialet bli ytligt. Forskaren kan inte heller vara säker på informanternas uppfattningsförmåga – har de tagit enkätfrågorna på allvar eller förstått alla frågorna rätt. (Hirsjärvi m.fl. 2004: 184.)

4.4 Metodkritik

Motivation är ett abstrakt begrepp som gör att det finns en del svårigheter kopplade till hur den kan mätas. Motivation är ingenting vi kan se eller iaktta. Jag har analyserat elevernas öppna

svar på frågor med anknytning till motivation kvalitativt vilket innebär att jag försöker finna mönster i undersökningsmaterialet. Enligt Eliasson (2013: 27 f.) måste man hitta mönster för att undersöka företeelser som inte är mätbara samt kräver förståelse. I ljuset av detta har jag valt att samla in ett relativt litet material. I allmänhet har kvalitativa studier mindre material i jämförelse med kvantitativa studier (Tuomi & Sarajärvi 2018). Det tar tid att analysera de öppna svaren i enkäten och göra det ordentligt samt hitta mönster bakom informanternas tankar och erfarenheter. Om man skulle göra en mer omfattande undersökning och inkludera flera städer och gymnasier skulle enkäten behöva byggas upp på ett annat sätt, det vill säga mer flervalsfrågor, som kan analyseras kvantitativt. En mer omfattande enkätundersökning kan därefter fördjupas kvalitativt genom att genomföra intervjuer.

Resultaten av undersökningen bygger på informanternas självrapportering, vilket ger en subjektiv uppfattning om de faktorer som jag undersöker. Undersökningen är en fallstudie och större generaliseringar utgående från undersökningen kan inte göras eftersom antalet informanter i städerna är litet, materialet är begränsat och studien gäller bara två gymnasier i Finland.

4.5 Forskningsetiska frågor

Som forskare har jag tagit hänsyn till forskningsetiska frågor som är närvarande när minderåriga elever undersöks. När jag kontaktade lärarna i båda gymnasierna informerades jag att elevernas föräldrar skulle vara medvetna om enkätundersökningen. Lärarna skickade ett meddelande i Wilma och informerades att en sådan här undersökning är på kommande och att det är frivilligt att delta.

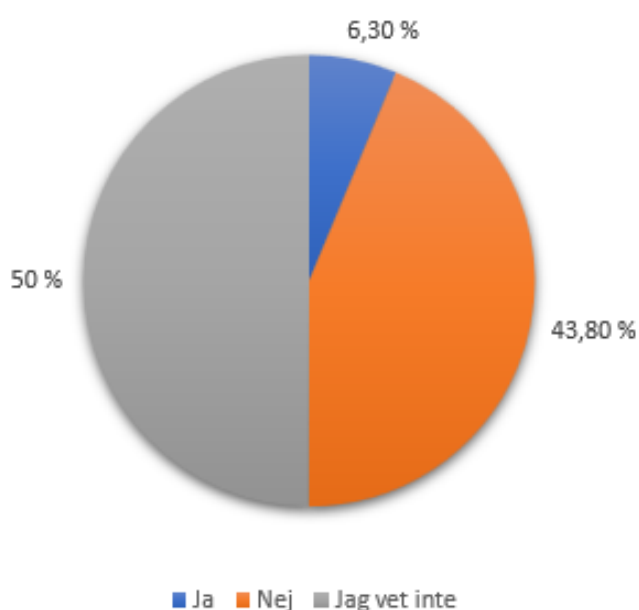
I början av enkäten repeterade jag att det är frivilligt att svara men att jag hoppas att alla i klassen deltar och svarar på frågorna sanningsenligt. Jag påpekade även att enkäten besvaras anonymt och att jag använder svaren endast för min undersökning. Materialet förvaras till slutet av 2021 som det stod i blanketten. Lärarna fick se svaren om de ville men de har inte kontaktat mig.

5 RESULTAT

I det här kapitlet presenterar jag resultaten av min enkätundersökning. Först ger jag allmän information om informanterna och hur deras attityder till svenskan och atmosfären i klassrummet ser ut. Jag redovisar resultat om lärarens påverkan på eleverna, hur eleverna ser sig själva som elev och hurdana olikheter det finns mellan flickor och pojkar. Jag tar även upp hur informanterna använder svenska utanför klassrummet och hur de upplever begreppen *tvångssvenska* och *tvångsfinska*. Slutligen jämför jag de undersökta faktorer mellan gymnasium A och gymnasium B. Citaten som kommer upp i olika avsnitt är tagna direkt från informanternas öppna svar. Eftersom alla svar gavs på finska har jag här översatt dem till svenska. Citaten återges exakt som de skrivits.

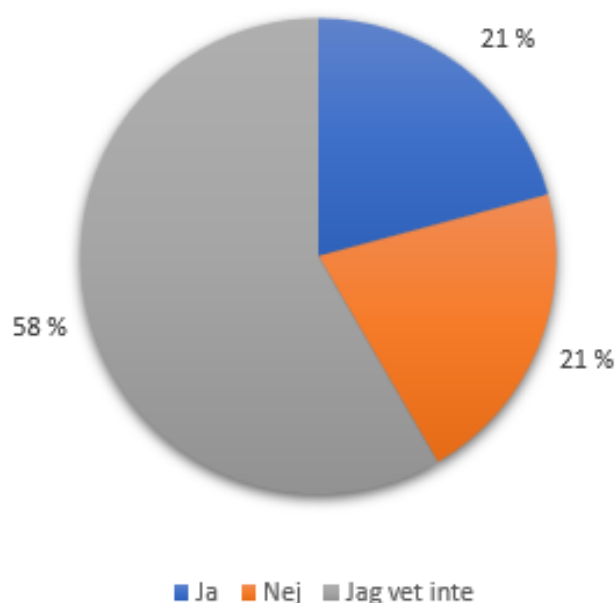
5.1 Elevernas attityder till svenskan och stämningen i klassen

På frågan *Tänker du skriva svenska i studentexamen?* (figur 2 och 3) svarade bara en elev i gymnasium A och fem elever i gymnasium B ”ja”. Åtta informanter i gymnasium A och fjorton i gymnasium B är ännu inte säkra på om de ska skriva svenska i studentexamen och sju deltagare i gymnasium A och fem i gymnasium B svarade ”nej”.

Figur 2. Tänker du skriva svenska i studentexamen? (gymnasium A).

Figur 3. Tänker du skriva svenska i studentexamen? (gymnasium B).

Förutom svenska och engelska studerar sex informanter spanska och en informant tyska i gymnasium A, i gymnasium B finns det mera språkstudierande – nio informanter studerar spanska, fem informanter tyska och några enstaka deltagare nämner franska, japanska, arabiska, ryska och latin. De elever som tänker skriva svenska i studentexamen studerar ett eller flera språk vid sidan av svenska och engelska.

Över hälften av informanterna i båda gymnasierna (62,5 % i såväl gymnasium A som gymnasium B) tycker om svenska som skolämne. De här informanterna har relativt positiva svar på frågan *Vad tycker du om svenska som skolämne?* De kommenterar exempelvis att svenskan är ett viktigt språk och att det är nödvändigt att kunna svenska eftersom man behöver det i arbetslivet. Några är motiverade att lära sig svenska och allmänt taget nya språk.

”Ruotsi on hyvä olla mukana kouluaineena, koska se on toinen Suomen virallisista kielistä, joten sitä olisi kaikkien hyvä osata.” / ”Det är bra att svenska är ett skolämne eftersom det är ett officiellt språk i Finland så alla borde kunna det.”
(flicka, gymnasium A)

”Pidän ruotsia tärkeänä kielenä yleisesti, koska siitä on todella paljon hyötyä tulevaisuudessa esim työelämässä.” / ”Jag tycker att svenskan är ett viktigt språk på en allmän nivå eftersom man har nytta av det i framtiden t.ex. i arbetslivet.”
(pojke, gymnasium A)

"Tykkään ruotsista, olen motivoitunut opiskelemaan sitä ja haluan oppia sitä." / "Jag tycker om svenskan, jag är motiverad att studera det och jag vill lära mig språket." (flicka, gymnasium B)

"Ihan kivaa, oppii uutta kieltä ja ruotsi on tietenkin suomessa tärkeää." / "Helt kul, man lär sig ett nytt språk och svenskan är förstås viktig i Finland." (pojke, gymnasium B)

Neutrala kommentarer om svenskan i skolan framträder i många svar på frågan *Vad tycker du om svenska som skolämne?* Det sägs att svenskan inte är ens favoritämne men inte heller det värsta skolämnet. Många svar avslöjar att det är ett helt trevligt ämne, men också att det är svårt att lära sig.

"ei ole oma lempparini, mutta en vihaakaan sitä." / "inte min favorit men jag hatar inte heller det." (flicka, gymnasium A)

"vähä sellainen viha-rakkaus suhde sen kanssa" / "ett sådant hat-kärleksförhållande [med det]" (flicka, gymnasium A)

"ihan kiva, vaikeeta" / "helt kul, svårt" (flicka, gymnasium A)

"Ihan ok vähän turhalta tyrkytykseltä vaikuttaa" / "helt okej men verkar lite onödigt påprackat" (pojke, gymnasium B)

Sex elever i gymnasium A och åtta elever i gymnasium B har negativa kommentarer om svenskan i skolan. Några av dem tycker att svenska är ett utmanande ämne att lära sig och det är tråkigt att studera det. De tycker att andra språk är intressantare än svenska.

"Haastava aine. Ei ole motivaatiota opiskeluun ja muut kielet kiinnostavat enemmän." / "Ett utmanande ämne. Har ingen motivation att studera och andra språk intresserar mig mer." (pojke, gymnasium A)

"Ei ole oma juttu, ei oikein koskaan ole kovasti innostanut" / "Inte min grej, har aldrig intresserat mig mycket" (flicka, gymnasium A)

"Itse en pidä hirveästi ruotsista, koska siihen ei ole vain ollut motivaatiota paljon ja en ole koskaan ollut hyvä siinä" / "Självt tycker jag inte mycket om svenskan"

eftersom jag inte har haft motivation och jag aldrig har varit bra på det” (pojke, gymnasium B)

”Aika tylsänä, koska en koe sitä tarpeellisena” / ”Ganska tråkigt eftersom jag inte upplever [svenskan] vara nödvändig” (pojke, gymnasium B)

Informanterna i båda gymnasierna verkar ha en bra stämning under svensklektionerna, eftersom nästan alla säger att det känns helt bra att gå till lektionen. Nästan alla trivs väl där eller har ingenting dåligt att säga, även om svenska inte är deras favoritämne i skolan. Tre informanter som inte trivs där (två i gymnasium A och en i gymnasium B) känner att de inte kan svenska och därför inte gillar svensklektionerna.

”Ruotsin tunnille on aina kiva tulla, koska opettajamme on mielestäni todella hyvä ruotsin kielen opettamisessa ja hän on todella mukava. Hän saa ruotsinkielen opiskelun tuntumaan helpolta.” / ”Det är alltid kul att gå till svensklektionen eftersom jag tycker att vår lärare är bra på att undervisa svenska och hon är väldigt trevlig. Hon får svenskstudier att kännas lätta.” (pojke, gymnasium A)

”Ihan hyvin ei ole valittamista. Lukiossa tulen paljon mieluummin ruotsintunnille kuin yläasteella” / ”Helt bra ingenting att klaga på. Jag går mycket hellre till svensklektioner i gymnasiet än på högstadiet” (pojke, gymnasium B)

”Minusta on kiva tulla ruotsin tunneille. Viihdyn ihan hyvin. Viihtyvyys riippuu myös aikapaljon siitä millainen opettaja on.” / ”Jag gillar att gå till svensklektionerna. Jag trivs helt bra där. Trivseln beror ganska mycket på hurdan läraren är.” (flicka, gymnasium B)

”En oikein pidä ruotsin tunneista koska en osaa ruotsia yhtään joka syö kaiken motivaationi :D” / ”Jag tycker inte så mycket om svensklektioner eftersom jag inte alls kan svenska vilket äter upp all min motivation :D” (pojke, gymnasium A)

När jag bad informanterna att beskriva hurdan en bra svensklektion är fick jag olika typer av svar. Några berättade noggrant hur de lär sig bäst och hurdana uppgifter som är nyttigast under lektionen. Sammanlagt sju elever önskar fler par- eller gruppuppgifter och muntliga övningar. Mångsidighet, självständigt arbete och att man gör uppgifter tillsammans kom upp i många

svar. Några informanter i båda gymnasierna säger att det ibland känns så att man har bråttom hela tiden under lektionen.

"Tehdään puhe harjoituksia, ollaan ryhmätöissä, ei koko ajan niin, että opettaja puhuu, tehdään tehtäviä ja vaikka jotain kahootin tapaisia pelejä." / "Vi gör talövningar, har grupparbete, inte hela tiden så att läraren talar, vi gör uppgifter och förslagsvis några spel typ kahoot." (flicka, gymnasium A)

"Sellainen, jossa käytetään ruotsinkielistä tai ainakin yritetään ja myös tutustutaan ruotsin kulttuuriin." / "En sådan [lektion] där vi använder svenskan eller åtminstone försöker och också blir bekanta med Sveriges kultur." (pojke, gymnasium A)

"Sellainen missä on monipuolisesti kaikkea. Kuuntelu tehtäviä, itsenäistä työkentelyä, kieli oppia jne.." / En sådan [lektion] som har mångsidigt av allt. Hörförståelseuppgifter, självständig arbete, grammatik osv.." (flicka, gymnasium B)

"Sellainen jossa käytäisiin ihan perusasioita läpi, eikä silleen, et mennään vaan hirveetä vauhtia eteenpäin kokoajan. Joskus on hyvä pysähtyä vähäks aikaa :)" / En sådan [lektion] där vi har grundsaker men inte så att vi har hemsk fart framåt hela tiden. Ibland är det bra att stanna upp för en liten stund :)" (pojke, gymnasium A)

Majoriteten tycker om svenskan och har tämligen positiva attityder till svenska som skolämne. De trivs väl i svensklektionerna eftersom stämningen är bra och läraren är angenäm. Informanterna tycker om såväl självständigt arbete som par- och gruppuppgifter och under en bra svensklektion finns det flera muntliga övningar.

5.2 Lärarens påverkan på elevernas motivation

Frågeformuläret innehåller olika påståenden som flervalsfrågor om hur stor inverkan läraren har på elevernas motivation. 100 % av informanterna i gymnasium A och 79,2 % av informanterna i gymnasium B säger att de får stöd av läraren med sina studier i svenska. Femton av sexton informanter i gymnasium A och tjugotvå av tjugofyra informanter i gymnasium B håller med påståendet att läraren som person påverkar deras intresse för svenska och deras motivation

att studera mycket eller ganska mycket. Två tredjedelar (över 75 %) av informanterna i båda gymnasierna instämmer med påståendet att lärarens egna berättelser om och erfarenheter av svenskan och materialet som används utanför läroboken är faktorer som ökar elevens motivation och intresse för språket. Positiv återkoppling från läraren när eleven lyckas är också en viktig faktor för motivationen, cirka 80 % av informanterna i båda gymnasierna säger att påståendet stämmer mycket eller ganska bra.

På påståendet *Jag kan påverka svensklektionens innehåll och det som tas upp där* finns det en stor spridning i svaren och många känner att de inte kan påverka innehållet. Åtta elever i gymnasium A och fjorton elever i gymnasium B säger att de inte själva kan påverka lektionens innehåll så mycket. Sammanlagt tretton av alla fyrtio elever kan inte svara på påståendet alls. Endast en minoritet känner att de kan påverka.

Eleverna framhåller att läraren skapar en uppmuntrande och trygg atmosfär i klassen och det är klart att de här klasserna trivs på svensklektionerna. Över 81 % av informanterna i gymnasium A och 87 % av informanterna i gymnasium B tycker att stämningen och andra omständigheter är bra under svensklektionerna.

5.3 Elevens syn på sig själv som svenskinlärare

Nästan alla informanter i gymnasium A (tretton av sexton) och i gymnasium B (tjugoett av tjugofyra) svarar att de vill lära sig åtminstone baskunskaperna så att de kan kommunicera (muntligt och skriftligt) på svenska. Några av eleverna nämner att de vill kunna tala flytande svenska och några siktar på att skriva svenskan i studentexamen och vill ha ett bra betyg. Sammanlagt sex informanter har som målsättning att endast bli godkänd i svenskkurserna.

”Tavoitteeni on oppia ymmärtämään, puhumaan ja käyttämään Ruotsin kieltä, sekä oppia selviytymään tavallisista arkisista tilanteista esimerkiksi matkustaessa.” / ”Mitt mål är att förstå, tala och använda svenska språket samt lära mig att klara mig i vardagliga situationer till exempel när jag reser.” (flicka, gymnasium A)

”Oppia puhua ruotsia niin että sitä voi pystyä puhumaan jonkun ruotsalaisen mummon kanssa kun tulee kadulla vastaan kysymään jotain” / ”Lära mig att tala

svenska så att jag kan prata den med någon svensk mommo som kommer emot på gatan och frågar någonting” (flicka, gymnasium B)

”että uskaltaisin puhua sitä enemmän eikä tulisi jäätymisiä puhetilanteissa” / ”att jag skulle våga tala svenska mer och inte frysa i samtalssituationer” (flicka, gymnasium B)

”Mun tavoitteena on kirjoittaa ruotsi yo kokeessa ja saada siitä suht hyvät arvosanat.” / ”Mitt mål är att skriva svenska i studentexamen och få relativt goda vitsord.” (flicka, gymnasium B)

”Päästä läpi kaikista kursseista” / ”Bara bli godkänd i alla kurser” (pojke, gymnasium A)

”kuha läpitte pääsöö” / ”[på dialekt] bara jag sku bli godkänd” (pojke, gymnasium B)

På frågan *Vilka saker kunde motivera dig bättre att studera ännu mer svenska?* svarar eleverna ganska olik. Sammanlagt tretton informanter (fem i gymnasium A och åtta i gymnasium B) vet inte hurdana saker som kunde vara motiverande för att lära sig svenska mer eller bättre. Fyra informanter i gymnasium A nämner att om de skulle höra svenska mer i sin omgivning skulle det motivera dem att studera svenska. Någon vill ha en resa till Sverige och en annan vill veta med säkerhet om svenskan behövs i framtiden. Sammanlagt nio elever tänker att de kommer att behöva språkkunskaper i studier och/eller arbetsliv i framtiden och därför har de en vilja att lära sig svenska.

”Sais puhua joillekin ihmisille, jotka osaa ruotsia, silleen kahenkesken, eikä tarvits ees osata ruotsia hyvin.” / ”Att man får tala med sådana människor som kan svenska, liksom på tu man hand, och man skulle inte ens behöva kunna svenska bra.” (flicka, gymnasium A)

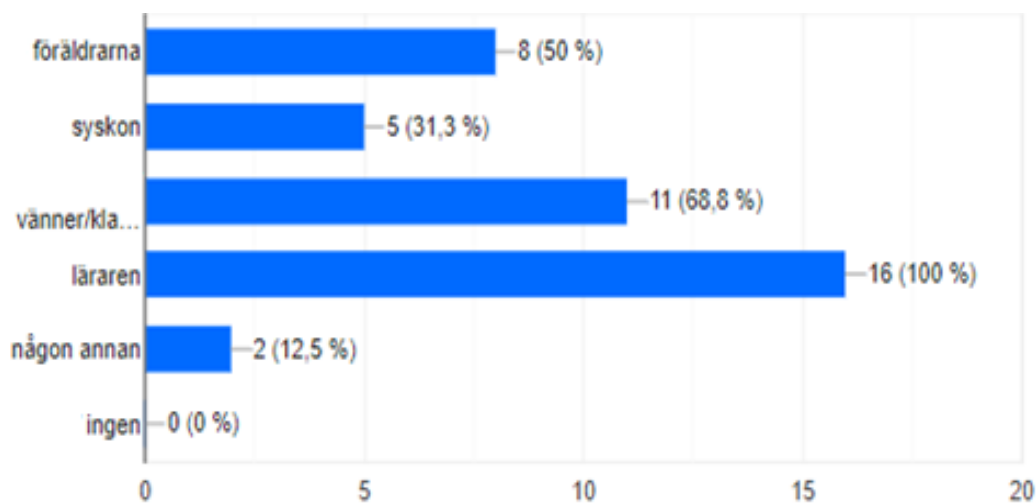
”Jos minulla olisi vaikkapa sukulaisia ruotsissa niin se varmasti motivoisi oppimaan lisää ruotsia.” ”Om jag t.ex. hade släktingar i Sverige skulle det säkert motivera mig att lära mig mer svenska.” (pojke, gymnasium A)

”Jos ruotsia esiintyisi jokapäiväisessä elämässä enemmän.” ”Om svenskan skulle förekomma mer i det vardagliga livet.” (pojke, gymnasium A)

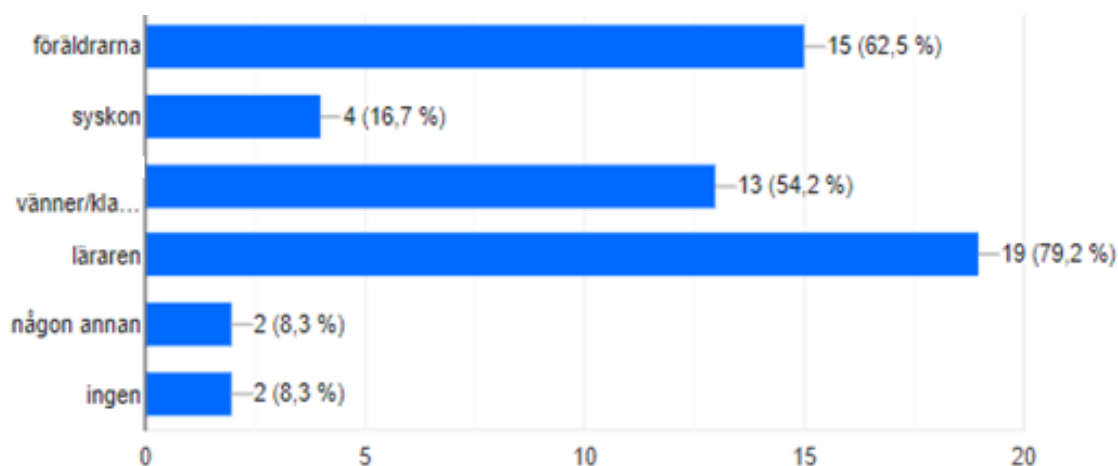
”Ruotsinkielinen läheinen tai työn/opiskelupaikan takia” / ”En svenskspråkig närstående eller på grund av arbete/studieplats” (pojke, gymnasium B)

”Jos se olisi avain jonnekin kouluun pääsyyn.” / ”Om det skulle vara en nyckel till att komma in [i någon skola].” (flicka, gymnasium B)

På frågan *Vem ger dig stöd med svenskstudier?* svarar alla (100 %) i gymnasium A och nitton elever (79,2 %) i gymnasium B att läraren ger stöd. Förutom läraren får informanterna stöd i sina språkstudier speciellt av föräldrar, vänner och klasskompisar. Två informanter i gymnasium B känner att ingen stöder dem med studierna i svenska. Hur svaren fördelas visas i figur 4 och 5.

Figur 4. Personer som stöder svenskstudierna i gymnasium A.

Figur 5. Personer som stöder svenskstudierna i gymnasium B.

Klassens framgång i svenska och de betyg som klasskompisar får påverkar elevens motivation mer än hens andra vänner utanför skolan och kompisar från hobbyer. Nästan hälften av informanterna i båda gymnasierna svarar att klassens framgång påverkar mycket deras eget intresse för svenska och samtidigt ökar deras motivation. Familjens intresse för svenska språket och svensk kultur verkar inte ha en så stor roll för elevens motivation speciellt i gymnasium A eftersom majoriteten (tretton av sexton) svarar att familjens intresse inte alls eller ganska litet påverkar det egna intresset för och motivationen till svenskan. I gymnasium B svarar åtta av tjugofyra informanter att familjens intresse mycket eller ganska mycket påverkar det egna intresset för och motivationen till svenskan.

Nästan 90 % (fjorton av sexton) av informanterna i gymnasium A och 75 % (arton av tjugofyra) av informanterna i gymnasium B instämmer helt eller delvis med påståendet *Min egen attityd till svenska påverkar mina inlärningsresultat*. Sju informanter i gymnasium A och i gymnasium B erkänner att de inte själva satsar så mycket på sina studier i svenska. Fem av sexton informanter i gymnasium A och tio av tjugofyra informanter i gymnasium B tycker att de jobbar hårt för sina studier. Bara 25 % (fyra av sexton) av informanterna i gymnasium A och 46 % (elva av tjugofyra) av informanterna i gymnasium B känner att de behöver svenskkunskaper i sina fortsatta studier och i arbetslivet, över hälften av informanterna i båda gymnasierna håller inte med eller vet ej.

Om svenskan var ett valfritt skolämne, skulle nio av de sexton informanterna i gymnasium A och femton av de tjugofyra informanterna i gymnasium B studera språket, åtminstone litet. De som svarar att de skulle välja att läsa svenska känner att det är nödvändigt och nyttigt att kunna

svenska i Finland och att man behöver svenska i framtiden. Men samtidigt känner nästan hälften av eleverna i gymnasium A och över en tredjedel av informanterna i gymnasium B att de klarar sig med engelskan överallt i världen och att det innebär att man aldrig behöver svenskan någonsans.

"Ehkä voisin opiskella, jos siellä ei painotettaisi niin paljon kieliopin suuruutta, vaan myös yleistä selviytymistaitoa arkisissa asioissa (kaupassa käynti) ruotsin kielellä." / "Kanske skulle jag studera om betoningen inte var så mycket på grammatik utan även på att klara sig i vardagliga saker (att handla) på svenska." (flicka, gymnasium A)

"joo, koska sitä kuitenkin puhutaan aika useissa paikoissa" / "ja, eftersom svenskan ändå talas på ganska många platser" (flicka, gymnasium A)

"varmaan vähän että pärjäisin työelämässä muuten en koska se on vaikeaa ja ei kiinnostavaa minulle" / "antagligen litet så att jag skulle klara mig i arbetslivet men annars inte eftersom svenskan är svårt och inte intressant för mig" (flicka, gymnasium B)

"Opiskelisin, koska Suomi on kaksikielinen maa, niin on hyvä osata molempia kieliä" / "Jag skulle studera eftersom Finland är ett tvåspråkigt land så det är bra att kunna båda språken" (flicka, gymnasium B)

"En koska en ole vielä elämässäni kohdannut tilannetta missä tarvitsisin ruotsia paitsi kokeessa." / "Nej eftersom jag aldrig har stött på en situation där jag skulle behöva svenskan förutom i provet." (pojke, gymnasium A)

"En opiskelisi. En koe ruotsia kauhean tärkeänä oppiaineena, eikä se minua ole koskaan kiinnostanut." / "Jag skulle inte studera. Jag upplever att svenskan inte är ett hemskt viktigt skolämne och det har aldrig intresserat mig." (flicka, gymnasium A)

"En. Englannilla pärjää lähes kaikissa tilanteissa." / "Nej. Man klarar sig med engelskan i nästan alla situationer." (pojke, gymnasium B)

"En, koska en koe tarvitsevani sitä tarpeeksi" / "Nej, eftersom jag inte upplever mig behöva svenskan tillräckligt" (pojke, gymnasium B)

Informanterna har alltså olika mål för svenskinläring. De skulle gärna vilja höra svenskan mer i omgivningen och ha konkreta exempel på svenskans nödvändighet. Många skulle dock studera svenska även om det inte var ett obligatoriskt ämne.

5.4 Olikheter mellan flickor och pojkar

De kvinnliga informanterna verkar vara mer positiva till svenska språket än de manliga informanterna. 75 % (nio av tolv) av flickorna i gymnasium A och 77 % (tio av tretton) av flickorna i gymnasium B tycker om svenska eller har positiva kommentarer om ämnet medan nästan alla pojkar i gymnasium A och nästan 64 % (sju av elva) av pojkarna i gymnasium B har negativa inställningar mot språket. Majoriteten av flickorna i båda gymnasierna tycker att de satsar tillräckligt på sina studier i svenska. Pojkarna verkar inte jobba så ambitiöst eftersom bara en pojke (25 %) i gymnasium A och fem av de elva pojkarna (45 %) i gymnasium B inte håller med påståendet *Jag satsar själv tillräckligt mycket på svenskstudier*.

Sammanlagt tolv av alla tjugofem flickor (48 %) som svarade på enkäten anser att de behöver svenska i sina fortsatta studier, resten av flickorna är osäkra på svenskans nödvändighet i sina framtida studier. Däremot instämmer över två tredjedelar (72 %) av alla flickorna med påståendet att man behöver svenska i arbetslivet. Majoriteten (80 %) av alla pojkarna vet inte om de behöver svenska i sina framtida studier och 73 % (elva av femton) av alla pojkar tycker att de inte alls behöver svenska i sitt framtida arbetsliv.

Flickorna i undersökningen verkar ha mer ambitiösa mål med svenskinläringen än pojkarna. De vill ha bättre resultat, och de vill lära sig att kommunicera, förstå och diskutera på svenska och kunna tala språket flytande.

”Että arvosanaksi jäisi loppujen lopuksi 8. Myös se, että osaisin puhua sitä ja kirjoittaa melko sujuvasti.” / ”Att sist och slutligen få betyget 8. Också det att jag kan prata det och skriva ganska flytande.” (flicka, gymnasium A)

”ymmärtää ruotsia paremmin ja osata soveltaa sitä ulkomaailmassa” / ”att förstå svenska bättre och kunna tillämpa det i yttrevärlden” (flicka, gymnasium B)

”Tavoitteeni on aika korkeat ja yritän saada ruotsista arvosanan 9-10.” / ”Mina målsättningar är ganska höga och jag försöker få betyget 9-10.” (flicka, gymnasium B)

Tre pojkar i gymnasium A har inte höga ambitioner för sina svenskstudier, de säger att de bara vill bli godkända i kurserna i svenska. Endast en pojke där tycker att svenska är ett viktigt språk och han vill ha ett bra betyg samt kunna flytande svenska. Svaren i gymnasium B delar sig mer bland pojkarna. Fyra pojkar (36 %) tycker att svenskan är ett trevligt ämne och de vill nå bra resultat enligt sina egna nivåer, medan sju pojkar (63 %) inte verkar ha motivation till att studera svenska.

"Tavoitteeni ruotsin suhteen oppia perusteet ja osata puhua mahd sujuvaa ruotsia." / "Mina målsättningar för svenskan är att lära mig grunderna och kunna tala svenska så flytande som möjligt." (pojke, gymnasium A)

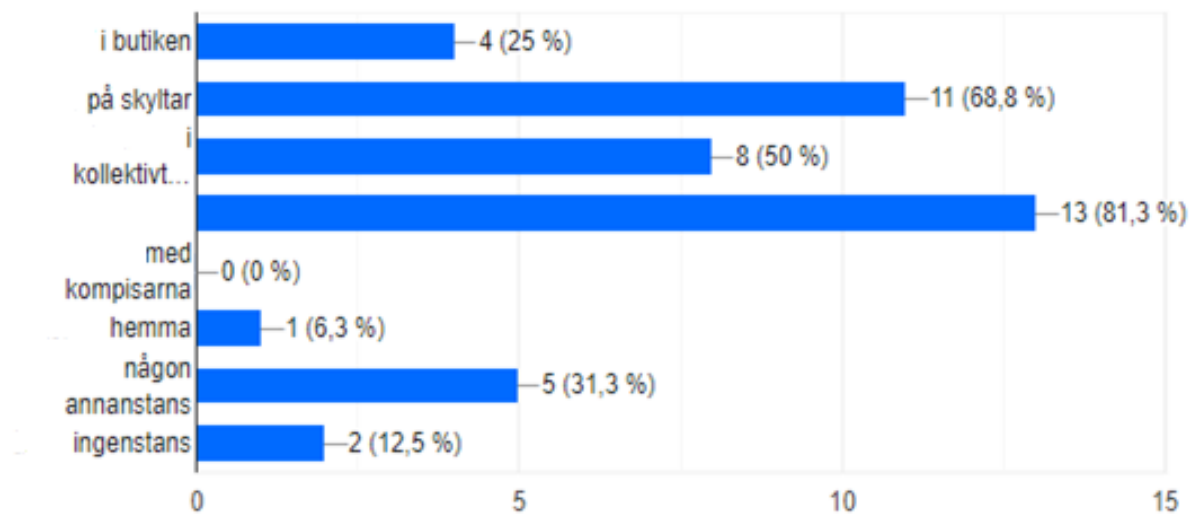
"Että opin kieltä sen verran hyvin, että pystyn kommunikoimaan edes vähän ruotsinkielisen henkilön kanssa." / "Att jag lär mig språket så väl att jag kan kommunicera ens litet med en svenskspråkig person." (pojke, gymnasium B)

"Jos siitä läpi pääsee niin se on tarpeeks" / "Om man bara blir godkänd så räcker det" (pojke, gymnasium B)

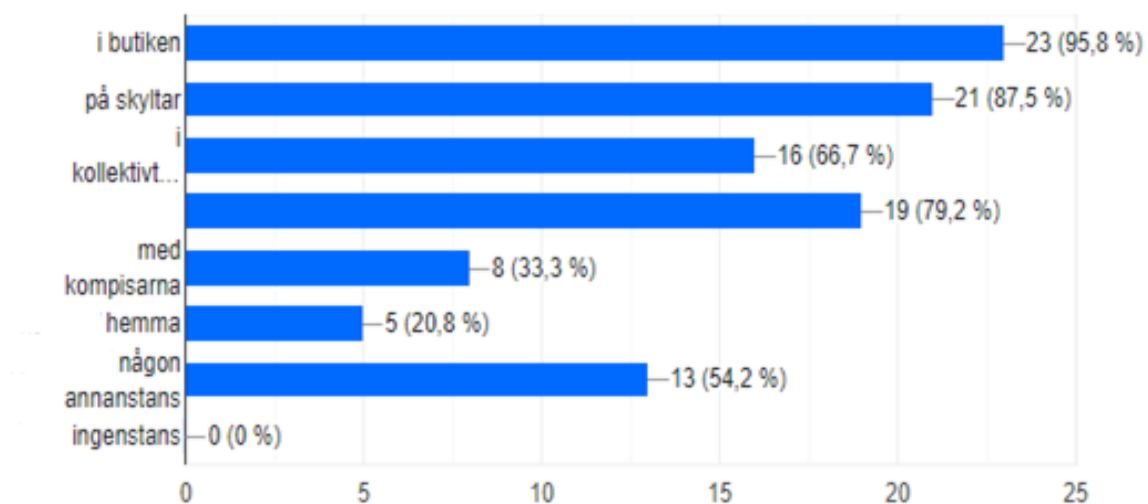
Åtta av de elva flickorna i gymnasium A anger att de skulle studera svenska även om det var ett frivilligt ämne i skolan. Tre flickor skulle inte studera svenska och en flicka vet inte. Två pojkar i gymnasium A skulle studera svenska även om det var ett frivilligt ämne och de andra två vet inte. Svarens olikheter mellan flickor och pojkar syns tydligare i gymnasium B. Tolv av de tretton flickorna där säger att de säkert skulle studera svenska om det var ett frivilligt ämne i skolan, medan åtta av de elva pojkarna inte skulle läsa svenska.

5.5 Svenska utanför klassrummet

På frågan *I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna?* svarar informanterna ganska olikt mellan gymnasierna. Svenska språket syns och hörs mer i Österbotten vilket kommer fram i svaren. Fördelningen av svar tas upp i figur 6 och 7. Informanterna i gymnasium A verkar höra och se svenska mest i olika medier (81,3 %), på skyltar (68,8 %) och i kollektivtrafiken (50 %) och ingen använder språket med kompisar. Nästan alla eleverna i gymnasium B ser och hör svenskan i butiker (95,8 %), på skyltar (87,5 %) och i medier (79,2 %). Över hälften av dem hör svenskan också i kollektivtrafiken och någon annanstans.

Figur 6. I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna? (gymnasium A).

Figur 7. I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna? (gymnasium B).

I enkäten frågade jag om eleverna har använt svenska utanför svensklektionerna och i så fall i vilka situationer. Elva informanter i gymnasium A och tio informanter i gymnasium B säger att de aldrig har talat svenska utanför skolan. De som har talat svenska har behövt det med kompisar, när eleverna har haft PRAO, på sommarjobb och i butiker i Finland eller till exempel under semesterresor i Sverige. En elev svarar att hen spelar dataspel på svenska med svenskspråkiga kompisar. Några försöker tala svenska hemma bara för nöjes skull.

”Käytän ruotsia, kun pelaan ruotsalaisten pelikaverieni kanssa, kun pelaamme tietokonepelejä ja välillä vaihdan pelin kielen ruotsiksi.” / ”Jag använder svenskan när jag spelar dataspel med mina svenska spelkompisar och ibland byter jag spelets språk till svenska.” (pojke, gymnasium A)

”[...] Joskus puhun muuten vaan kavereiden kans huviks tai sisaruksieni.” / ”Ibland talar jag bara för nöjes skull med kompisar eller med mina syskon.” (flicka, gymnasium A)

”En oo itse hirveästi puhunut ruotsia mutta nainen tuli kysymään kaupan sijaintia ja perhe puhuu ruotsia välillä.” / ”Jag själv har inte pratat svenska så mycket men en kvinna kom och frågade var butiken ligger och min familj pratar svenska ibland.” (flicka, gymnasium B)

”Olen, kun olin Ruotsissa kaksi vuotta sitten ja poikaystäväni isän kanssa, koska hän on ruotsin kielinen.” / ”Jag har använt svenska när jag var i Sverige för två år sedan och med min pojkväns pappa eftersom han är svenskspråkig.” (flicka, gymnasium B)

”TET töissä kun minulta kysyttiin missä jotkin tuotteet ovat” / ”När jag hade PRAO och människor frågade var vissa produkter ligger” (pojke, gymnasium B)

Majoriteteten (över 60 %, dvs. tio av sexton) av informanterna i gymnasium A instämmer helt eller delvis med påståendet att det är viktigare att kunna språket muntligt än skriftligt medan informanterna i gymnasium B inte har så starka åsikter – cirka 45 % (elva av tjugofyra) av informanterna instämmer med påståendet. Sju informanter av sexton, dvs. under hälften i gymnasium A och tretton informanter av tjugofyra, dvs. över hälften i gymnasium B skulle vilja använda svenskan mer i vardagliga situationer.

5.6 Tvångssvenska och tvångsfinska

Begreppet *tvångssvenska* förekommer ibland i finska medier. Jag ville veta om den här termen har påverkat gymnasieelevernas intresse för språket och om de känner att tvånget att studera svenska sänker deras motivation. Över hälften (elva av sexton i gymnasium A och sexton av

tjugofyra i gymnasium B) av informanterna i båda gymnasierna känner att begreppet inte har påverkat deras motivation på något sätt eller att det inte längre känns så negativt.

"Ei mitenkään. Koen ruotsinkielen opiskelun positiivisena asiana." / "Inte på något sätt. Jag upplever att svenskstudier är en positiv sak." (pojke, gymnasium A)

"tuntui alkuun todella negatiiviselta mutta ei enää" / "I början kändes det jättenequivalt negativt men inte längre" (flicka, gymnasium A)

"Olen ollut yleensä eri mieltä "pakkoruotsin" huonoudesta." / "Vanligen har jag inte hållit med "tvångssvenskans" dålighet." (pojke, gymnasium B)

"Se ei ole vaikuttanut juurikaan omaan motivaatiooni" / "Det har inte egentligen påverkat min egen motivation" (flicka, gymnasium B)

En minoritet (fem av sexton informanter i gymnasium A och åtta av tjugofyra informanter i gymnasium B) svarar att användningen av termen tvångssvenska har sänkt deras intresse, att man får lite panik, ordet känns negativt och att svenskan är onödig.

"Ehkä pieni "paniikki" tuosta pakko sanasta, mutta sellainen olo tulee että täytyy yrittää täysillä ja tehdä parhaansa." / "Kanske lite "panik" över ordet men det känns så att man måste försöka hårt och göra sitt bästa." (flicka, gymnasium A)

"no kyllähän siitä tulee välillä sellainen olo, että tämä on nyt tällaista pakko pulaa, joka on pakko vain suorittaa" / "Visst känner man ibland så att det är ett nödvändigt ont som bara måste utföras" (flicka, gymnasium A)

"Ei ainakaan positiivisesti. Itse pidän "pakkoruotsia" oikeana sanana, koska harva siitä oikeasti tykkää. Ainakin minun kaveripiirissä." / "Inte i alla fall positivt. Jag tycker att ordet "tvångssvenska" är rätt ord eftersom få tycker om det på allvar. Åtminstone bland mina kompisar." (pojke, gymnasium B)

"Se on vaikuttanut aika paljon, koska mielestäni oma äidinkieli ja englanti riittävät." / "Det har påverkat ganska mycket eftersom jag tycker att mitt eget modersmål och engelska räcker." (pojke, gymnasium B)

"Kyllä se sana pakko vähän saa haukottelemaan" / "Visst får ordet tvång mig att gäspla lite" (flicka, gymnasium B)

Det parallella begreppet för *tvångssvenska* är *tvångsfinska* för de som har svenska som modersmål. Informanterna skulle svara på vad de tycker begreppet betyder och ge sin åsikt om det. Jag frågade också om de tycker att man ska behärska både finska och svenska i tvåspråkiga Finland. Svaren avslöjar att *tvångsfinska* är ett ord som är svårt – alla informanter visste inte vad ordet betyder eller blandade det med tvångssvenskan, speciellt informanterna i gymnasium A. Alla svarade inte ens på frågan. De elever som svarade säger att finlandssvenska människor ska kunna lära sig finska precis som finskspråkiga studerar svenska och att man ska behärska båda språken i Finland.

”Kaksikielisessä Suomessa tulisi osata sen verran molempia kieliä, että pystyy arkipäiväiset asiat hoitamaan kielestä riippumatta.” / ”I tvåspråkiga Finland ska man kunna båda språken så mycket att man kan sköta vardagliga saker oberoende av språk.” (flicka, gymnasium A)

”En ole juurikaan aikaisemmin kuullut kyseistä käsitettä, mutta kyllä mielestäni molemmat kielet tulisi hallita” / ”Jag har knappast någonsin hört begreppet förut men jag tycker att man ska behärska båda språken.” (flicka, gymnasium A)

”Suomen kieli ei pitäisi olla pakollista, jos ruotsi on äidinkielenä, mutta suomen opiskelu ja puhuminen helpottaa kanssakäymistä muiden kanssa varsinkin paikoissa missä ruotsia ei paljoa puhuta.” / ”Finska borde inte vara obligatorisk om man har svenska som modersmål men att studera och tala finska underlättar umgänget med andra i synnerhet på ställen där svenska inte talas så mycket.” (pojke, gymnasium B)

”Kyllä sillä jos näin suuren väestön ruotsin opiskelu pakotetaan mielestäni pakokosuomi olisi ehdoton asia.” / ”Ja [man ska behärska båda språken] för om alla finskspråkiga tvingas att studera svenska tycker jag att tvångsfinska är ett måste.” (pojke, gymnasium B)

”Toista hyvin ja toista edes vähän.” / ”Det ena [språket] väl och det andra [språket] åtminstone litet.” (flicka, gymnasium B)

”Tottakai jos meidän pitää osata ruotsia tulisi heidänkin osata jotenkin edes suomea” / ”Förstås om vi måste kunna svenska så bör de kunna åtminstone lite finska” (pojke, gymnasium B)

"Tulisi koska onhan tämä lopulta Suomi" / "Ja [man ska behärska båda språken] eftersom det här ju är Finland" (flicka, gymnasium B)

För informanterna är tvångssvenska som begrepp är mer bekant än tvångsfinska. En del tycker att ordet tvångssvenska inte har påverkat deras motivation på något sätt medan andra anser att ordet tvång finns där av ett skäl. Flera informanter svarar att man ska behärska både finska språket och svenska språket i Finland.

5.7 Jämförelse av faktorer mellan gymnasium A och gymnasium B

I detta avsnitt jämför jag resultaten mellan gymnasium A och gymnasium B. Jag gör en jämförande syntes av faktorer som är presenterade i kapitel 5.1–5.6.

I kapitel 5.1 presenterade jag resultat av elevernas attityder och stämningen i klassrummet. Över hälften av alla fyrtio informanter vet inte om de ska skriva svenska i studentexamen. Resultaten är likadana i båda gymnasierna. Gymnasium B har mer språkstuderande än gymnasium A och gemensamt för båda gymnasierna är att de som lär sig andra språk utöver svenska och engelska tänker skriva svenska i studentexamen. Över 60 % av alla informanter i båda gymnasierna tycker om svenska som skolämne. Svenskan är kanske inte deras favoritämne men inte heller det värsta ämnet de lär sig i skolan. Stämningen i klassen verkar vara inspirerande eftersom nästan alla informanter trivs väl på svensklektionerna.

Kapitel 5.2 behandlade lärarens roll som motivationsfaktor. Alla informanter i gymnasium A och nästan 80 % av informanterna i gymnasium B känner att de har fått stöd av läraren med sina svenskstudier. Majoriteten i båda gymnasierna svarar också att läraren som person har en stor inverkan på deras motivation att studera svenska. Över 75 % av informanterna i båda gymnasierna håller med om att lärarens egna erfarenheter av svenskan samt materialet utanför läroboken ökar motivationen att studera svenska. De flesta informanterna i båda gymnasierna tycker också att feedback från läraren är en motiverande faktor. Gemensamt för båda gymnasierna är känslan att informanterna inte kan påverka svensklektionens innehåll och de saker som tas upp där.

Elevernas syn på sig själva som svenskinlärare (kapitel 5.3) varierar inte heller så mycket mellan gymnasierna. Resultaten visar att majoriteten av informanterna vill lära sig svenska på

basnivå så att de kan kommunicera på svenska, både muntligt och skriftligt. Informanterna är ganska osäkra på vilka saker som kunde motivera dem att lära sig ännu mer svenska. Skillnaden mellan gymnasierna är att några informanter i gymnasium A svarade att om de skulle höra svenska mer omkring sig skulle det öka motivationen. Sådana svar framkom inte i gymnasium B som finns på en tvåspråkig ort. Personer som stöder informanterna i sina svenskstudier är sammanfallande. Resultaten visar ändå att föräldrarnas roll i informanternas liv är större i gymnasium B. Informanterna svarar ganska likadant på påståendet om sin egen attityd och dess inverkan på inlärningsresultaten. En minoritet i båda gymnasierna känner att de behöver svenskkunskaper i sina fortsatta studier och i arbetslivet, majoriteten håller inte med eller kan inte svara på frågan. Över hälften av alla informanter skulle studera svenska om det var ett valfritt skolämne. Gemensamt var också attityden till engelskan – några informanter i båda gymnasierna tycker att de klarar sig med engelskan överallt i världen och därför skulle de inte studera svenska.

Kapitel 5.4 visade olikheter mellan flickor och pojkar. Svaren går hand i hand – flickorna är intresserade av svenskstudier medan pojkarna inte har stora ambitioner att lära sig svenska. Över 70 % av flickorna i båda gymnasierna tycker om språket och de tycker att de satsar tillräckligt på sina studier i svenska. Däremot har nästan alla pojkarna i gymnasium A och över 60 % av pojkarna i gymnasium B negativa inställningar till språket. Majoriteten av pojkarna känner också att de inte satsar tillräckligt mycket på sina svenskstudier. Pojkarnas attityder till svenskan i gymnasium B verkar vara mer positiva än i gymnasium A. I allmänhet fördelar sig svaren mellan könen inte så tydligt i gymnasium A som i gymnasium B.

Kapitel 5.5 satte sig in i hur svenskan hörs och ses utanför skolan. Fördelningen av svaren mellan gymnasierna är tydlig. Informanterna i gymnasium B ser och hör svenska språket mer i sin vardag, det vill säga i butiker, på skyltar och i medier än informanterna i gymnasium A. Nästan alla informanter i gymnasium A har aldrig behövt svenska utanför skolan medan över hälften av informanterna i gymnasium B har använt svenskan till exempel på sommarjobb eller i butiker. De skulle också vilja använda svenskan mer i vardagliga situationer än informanterna i gymnasium A.

Elevernas attityder till tvångssvenskan och tvångsfinskan diskuterades i kapitel 5.6. Flertalet av alla informanter tycker att begreppet tvångssvenska inte har påverkat deras motivation att studera svenska på något sätt eller att ordet inte känns negativt. Informanterna i gymnasium A hade mer svårigheter med begreppet tvångsfinska och alla svarade inte på frågan. De som

svarade hade likadana åsikter om tvånget att studera båda språk i Finland. Med andra ord är informanternas åsikter om dessa begrepp i linje med varandra mellan båda gymnasierna.

6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min magisteravhandling har varit att undersöka de viktigaste faktorerna som påverkar gymnasieelevers motivation i undervisningsämnet svenska som andraspråk i Finland. Jag har undersökt hurdan roll läraren har för elevers motivation – kan lärarens person vara en upplyftande faktor för elevens motivation? Mina andra två frågeställningarna gäller om elevens egen attityd till svenska språket kan höja eller minska motivationen och hurdan roll den språkliga omgivningen har. Utöver detta har jag undersökt hurdana skillnader det finns mellan flickors och pojkars motivation till ämnet svenska i skolan.

Undersökningen är en kvalitativ fallstudie, där materialet samlats in med hjälp av en enkät. Resultaten har presenterats med stöd av elevernas citat från de öppna frågorna i enkäten och sammanfattande uppgifter om hur svaren fördelas kvantitativt. I undersökningen deltog gymnasieelever som studerar första året i gymnasiet. Jag har valt att rikta enkäten till gymnasieelever i två olika städer – en helt finskspråkig småstad i Birkaland (gymnasium A) och en tvåspråkig större stad i Österbotten (gymnasium B). Sammanlagt svarade 40 elever på enkäten – 16 informanter i gymnasium A (Birkaland) och 24 informanter i gymnasium B (Österbotten).

Resultaten i studien får stöd av de motivationsteorier (Deci & Ryan 1985; Gardner & Lambert 1972) som framlades i kapitel 2.2.1 och 2.2.2. Både inre och yttre motivationsfaktorer framträder i informanternas svar. De flesta informanterna verkar vara orienterade mot yttre motivation eftersom många säger att ett bra betyg motiverar dem att studera svenska. Svaren avslöjar också att positiv feedback från läraren ökar informanternas motivation och enligt Kuusinen (1995: 211) ökar det just inlärarens inre motivation. Utifrån resultaten kan konstateras att informanternas motivation att lära sig svenska är dynamisk och den kan variera mycket under olika sven-skinlärningssituationer.

Ytterligare är resultaten i den här studien liknande som de som presenterats i tidigare studier, t.ex. Marton (2014) och Ritola (2016). De faktorer som jag undersökte var betydelsefulla för informanternas motivation att lära sig svenska. Om eleven tycker om lärarens personlighet och själv har en bra attityd till svenska språket ökar det motivationen. Min undersökning visar också att det finns skillnader mellan de kvinnliga och de manliga informanternas motivation och attityd till svenska, vilket även är i linje med tidigare studier (t.ex. Juurakko-Paavola 2016).

Läraren kan vara den största faktorn som gör gymnasieelever motiverade att lära sig svenska. Lärarens sätt att se till och uppmuntra eleverna och ge ansvar samt positiv feedback är saker

som kan höja elevernas motivation. En bra kommunikation mellan läraren och eleven är livsavgörande. En stor del av informanterna i studien tyckte att lärarens personlighet kan väcka elevens intresse för svenska. Informanterna som instämde med frågan om en positiv respons från läraren ökar elevens intresse och motivation, nämnde också att de tycker om svenska språket och har högre mål och ambition med studierna i svenska. Majoriteten (87,5 %, dvs. trettiofem av fyrtio) av alla informanter i undersökningen fick stöd från läraren med sina svenskstudier och över 80 % (trettiofyra av fyrtio) sade att positiv respons från läraren när de lyckas är en viktig faktor. De här faktorerna kan även enligt tidigare studier påverka motivationen allra mest (Ritola 2016).

Lärarens personliga erfarenheter och undervisningsmaterial ökar också motivationen till språket. Som Huhtala (2018: 21) påpekar skulle elever kunna hitta ett större intresse för studier i svenska till exempel genom resor till Sverige. Det här framkom i några av mina informanternas svar när eleverna nämnde besök till Sverige.

En höjande motivationsfaktor för informanterna var vidare klasskompisarnas framgång. Om människor i elevens omgivning tycker om svenska som skolämne och ger eleven stöd med språkstudierna, kan det öka intresset för svenska. Enligt Marton (2014: 313) kan det också öka elevens tilltro till sig själv som språkstudierande. Elevernas egna attityder och viljan att lära sig språket påverkar naturligtvis också mycket. De elever som studerar många språk vill oftare uppnå goda resultat i studier och detta syns också i min undersökning. Stöttande föräldrar och vänner kan höja motivationen och få en att bli intresserad av svenska språket. Familjens stöd och föräldrarnas attityder till svenska språket verkade vara stöttande faktorer för studier i svenska för informanterna i min undersökning. Om föräldrarna är engagerade i barnets skolgång höjer det elevens inlärningsresultat (Bwalya 2021).

De informanter som svarade att de satsar mycket på sina studier i svenska svarade också att de behöver svenska i sina fortsatta studier och i arbetslivet. Lite över hälften (60 %, dvs. tjugofyra av fyrtio) av informanterna skulle studera svenska om det var frivilligt och dessa elever har en mer positiv inställning till svenskan. De flesta informanterna menar att begreppet *tvångssvenska* inte har påverkat deras motivation negativt, vilket inte stämde överens med hypotesen. Jag hade en hypotes att negativitet i media om svenska språkets nödvändighet skulle ha syns mer i elevernas svar.

Det fanns en relativt klar skillnad mellan kön i min undersökning. Gymnasieflickorna i min undersökning är öppnare, mer positiva och flitigare att lära sig svenska än pojkarna. 76 %

(nitton av tjugofem) av flickorna gillar svenskan medan 60 % (nio av femton) av pojkarna hade negativa associationer till svenska som skolämne. Flickorna hade också en mer positiv inställning till användningen av svenskan i fortsatta studier och i arbetslivet än pojkar. Det här resultatet stämmer överens med Martons (2014: 317 ff.) och Juurakko-Paavolas (2016: 42 f.) studier och det visas i min undersökning att flickor är mer intresserade av språk än pojkar och de jobbar också flitigare.

Finland är ett långt och brett land och de språkliga miljöerna skiljer sig i hög grad från varandra. Eftersom informanterna i gymnasium A kommer från en mindre stad i mitten av Finland, hör man inte svenska där i vardagliga situationer. Majoriteten där har aldrig talat svenska utanför klassrummet. Informanterna i gymnasium B stöter på svenskan varje dag i olika sammanhang och är därför vana vid användning av språket. Familjens påverkan som en motivationskälla är större i gymnasium B, ett resultat som kan förklaras med omgivningen. Attityder till svenska språket är utan tvivel olika vid finska kustområden än i mitten av landet. Utifrån dessa resultat kan man konkludera att den språkliga miljöns påverkan att studera svenska är en faktor som ökar motivationen. Hur svenskan hörs och ses utanför klassrummet var den enda avvikande skillnaden i informanternas svar mellan gymnasierna.

Under studiens gång har jag märkt att motivation och bra kunskaper i svenska hänger ihop och står i samband med varandra. Jauhojärvi-Koskelo och Palviainen (2011: 100) observerar följande:

”Är det motivationen hos en enskild som leder till att man lär sig ett språk bra, eller leder känslan av att man behärskar ett språk till att man blir mer motiverad?”

Jag har speglat detta citat till undersökningens resultat och jag instämmer. Enligt min åsikt är det omöjligt att slå fast var motivationen härstammar ifrån och motivationen kan inte skiljas från kunskaperna i ämnet. Motivationen och goda kunskaper skapar tillsammans en snöbollseffekt som leder till effektiv språkinläring.

Det är viktigt att försöka nå hög validitet och reliabilitet i analysen av svaren. Det här är speciellt krävande i kvalitativa undersökningar eftersom svaren kan tolkas på olika sätt av olika forskare. I min studie fick jag svar på nästan alla frågor från alla informanter och bortfallet var litet. Eftersom antalet informanter var bara 40 gymnasieelever kan resultaten inte generaliseras i hög grad och det är inte heller möjligt att konkludera att svenskans ställning är likadan i alla finska gymnasier. Ytterligare var majoriteten av informanterna flickor, vilket kan snedvrider resultaten. Också antalet informanter varierade mellan gymnasierna. Avhandlingen ger inte en heltäckande bild av alla olika faktorer som påverkar motivationen men kan trots allt ses som en liten

kartläggning av hur gymnasieelever känner sin svenskinläring i dag och vilka saker som motiverar dem att studera svenska.

Framtida forskning kunde fokusera på könets betydelse vid språkinläring och motivation. Vilka saker ligger bakom detta att pojkar inte är intresserade av svenskan och att de känner att språket inte behövs. Vidare vore det intressant att undersöka flera städer och gymnasier i olika delar av Finland. Dessutom kunde enkäten byggas upp på ett annat sätt – den kunde fokusera mer på kvantitativa uppgifter varefter elevernas åsikter kunde fördjupas genom intervjuer med en del av eleverna.

LITTERATURFÖRTECKNING

Abrahamsson, Niclas, 2009: *Andraspråksinlärning*. Lund: Studentlitteratur.

Buss, Martina & Laurén, Christer, 2007: Samhället som språklärare i språkbud: För att förstå behöver man inte kunna varje ord. I: Björklund, Siv, Mård-Miettinen, Karita & Turpeinen, Hanna (red.), *Kielikylpykirja - Språkbadsboken*. Vasa: Vasa universitet. S. 26–33.

Bwalya, Anssi, 2021: Nykytiedon valossa väite poikien aivojen hitaammasta kypsymisestä ei pidä paikkaansa – Miksi sukupuoli näkyy silti oppimistuloksissa? I: *Ylioppilaslehti* 2/2021. <https://ylioppilaslehti.fi/2021/04/nykytiedon-valossa-vaite-poikien-aivojen-hitaammasta-kypsymisesta-ei-pida-paikkaansa-miksi-sukupuoli-nakyy-silti-oppimistuloksissa> (hämtad 4/2021).

Dahmström, Karin, 2000: *Från datainsamling till rapport: att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Dalhielm, Pär, 2015: Uppror mot tvångssvenska. I: *Språktidningen* 2/2015. <https://spraktidningen.se/artiklar/2015/02/uppror-mot-tvangssvenska> (hämtad 12/2020).

Deci, Edward L. & Ryan, Richard M, 1985: *Intrinsic motivation and self-determination in human behaviour*. New York: Plenum.

Dörnyei, Zoltán, 2005: *The Psychology of the Language Learner: Individual differences in Second Language Acquisition*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Dörnyei, Zoltán & Ushioda, Ema, 2009: *Motivation, language identity and the L2 self*. Bristol: Multilingual Matters.

Dörnyei, Zoltán & Ushioda, Ema, 2011: *Teaching and Researching Motivation*. 2. upplaga. Harlow: Longman.

Eliasson, Annika, 2013: *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Forsberg, Ann-Kristin & Hanson, Ulla, 1999: *Motivation i arbetslivet ur psykologisk synvinkel – Projektarbete i samband med BIBSAM:s chefsutbildning 1999*. Stockholm: Kungliga biblioteket.

Gardner, Robert & Lambert, Wallace, 1972: *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*. Massachusetts: Newbury House Publishers.

Giota, Joanna, 2002: Skoleffekter på elevers motivation och utveckling – En litteraturöversikt. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 7(4). S. 279–305.

Green-Vänttinen, Maria, Korkman, Christina & Lehti-Eklund, Hanna, 2010: *Svenska i finska gymnasier*. Nordica Helsingiensia 22. Helsingfors universitet.

Grunderna för gymnasiets läroplan, 2015: Föreskrifter och anvisningar 2015:48. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Hartikainen, Virve, 2003: Ruotsinopiskelu ja ruotsinopiskeluolosuhteet eräänä syynä oppilaiden ruotsikielteisyyteen. I: Koskela, Merja & Pilke, Nina (red.), *Kieli ja asiantuntijuus*.

AFinLAN vuosikirja 2003. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 61. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. S. 361–381.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula, 2009: *Tutki ja kirjoita*. Tavastehus: Kariston kirjapaino.

Huhtala, Anne, 2018: Motivation revisited: mistä uutta motivaatiota ruotsin opiskeluun? I: *Poppis 2/2018*. Svensklärarna i Finland rf:s medlemstidning.

Jauhojärvi-Koskelo, Camilla & Palviainen, Åsa, 2011: ”Jag studerar gärna svenska men är inte nöjd med det jag kan” Motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter. I: Juurakko-Paavola, Taina & Palviainen, Åsa (red.), *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen – Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*. Tavastehus: HAMKin julkaisuja 11/2011. S. 81–102.

Jenner, Håkan, 2004: *Motivation och motivationsarbete i skolan och behandling*. Stockholm: Liber.

Juurakko-Paavola, Taina, 2016: Skillnader mellan könen i studentprovet i medellång svenska. I: Kolu, Jaana, Kuronen, Mikko och Palviainen, Åsa (red.), *Svenskan i Finland 16*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. S. 42–57.

Juurakko-Paavola, Taina & Airola, Anneli, 2002: *Minustako tehokas kielenoppija? Vinkkejä elinikäisen kielenoppimisen matkalle*. KeVät-projekti. Tavastehus.

Juurakko-Paavola, Taina & Palviainen, Åsa, 2011: Svenskans plats i den finska utbildningen. I: Juurakko-Paavola, Taina & Palviainen, Åsa (red.), *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen – Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*. Tavastehus: HAMKin julkaisuja 11/2011. S. 9–22.

Kommuntorget, 2019: *Språket i kommunerna*. <https://kommuntorget.fi/kommunfakta/spraket-i-kommunerna/> (uppdaterad 12/2019).

Kuusinen, Kirsti-Liisa, 1995: Motivaatio. I: Kuusinen, Jorma (red.), *Kasvatuspsykologia*. Helsingfors: WSOY. S. 211–220.

Marton, Enikő, 2014: Vem vill fortsätta språkstudier i svenska? En undersökning bland unga finskspråkiga. I: Lindström, Jan, Henricson, Sofie, Huhtala, Anne, Kukkonen, Pirjo, Lehti-Eklund, Hanna & Lindholm Camilla (red.), *Svenskans beskrivning 33*. Helsingfors: Helsingfors universitet. S. 311–320.

Noels, Kimberly A., Pelletier, Luc G., Clément, Richard & Vallerand, Robert J, 2003: Why Are You Learning a Second Language? Motivational Orientations and Self-Determination Theory. I: Dörnyei, Zoltán (red.), *Attitudes, Orientations, and Motivations in Language Learning: Advances in Theory, Research, and Applications*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

Pietilä, Päivi, 2014: Yksilölliset erot kielenoppimisessa. I: Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka (red.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle*. Helsingfors: Gaudeamus. S. 45–67.

Ritola, Tiina, 2016: *Motivationsfaktorer som påverkar svenskspråksinläringen i gymnasiet*. Avhandling pro gradu, Uleåborgs universitet.

- Ruohotie, Pekka, 1998: *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsingfors: Oy Edita Ab.
- Ryan, Richard M & Deci, Edward L, 2000: Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1). S. 54–67.
- Sajavaara, Kari, 1999: Toisen kielen oppiminen. I: Sajavaara, Kari & Piirainen-Mars, Arja (red.), *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.
- Salo, Olli-Pekka, 2015: Oppilaan itseohjautuvuuden tukeminen. I: Hildén, Raili & Härmälä, Marita (red.), *Hyvästä paremmaksi – kehittämisideoita kielten oppimistulosten arviointien osoittamiin haasteisiin*. Publikationer 2015:6. Nationella centret för utbildningsutvärdering. S. 21–39.
- Spolsky, Bernard, 1989: *Conditions for Second Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Studentexamensnämnden, 2021: *Statistiktabeller*. www.ylioppilastutkinto.fi/sv/informations-service/statistik/statistiktabeller (uppdaterad 2/2021).
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsingfors: Tammi.
- Utbildningsstyrelsen, 2020: *Vanliga frågor – Varför förnyas grunderna för läroplanen?* www.oph.fi/sv/vanliga-fragor/varfor-fornyas-grunderna-laroplanen (hämtad 12/2020).
- Äijö, Elina, 2019: *Pakkoruotsin paluu yo-kirjoituksiin on hallituksen tavoite – Opetusministeri Andersson: "Ensin selvitetään, mihin se käytännössä johtaisi"*. Helsingfors: YLE. <https://yle.fi/uutiset/3-10878058> (hämtad 2/2021).

BILAGA

KYSELY RUOTSIN KIELEN OPISKELUSTA/ENKÄT OM STUDIER I SVENSKA

Hei!

Olen Reeta-Meri Raiskio ja opiskelen pohjoismaisia kieliä (ruotsi toisena kotimaisena kielenä) Helsingin yliopistossa. Teen maisterintutkielmaa lukiolaisten motivaatiosta ruotsin kielen opiskeluun ja hyödynnän vastauksianne tässä työssäni. Vastaaminen on vapaaehtoista, mutta toivon jokaisen ryhmässä osallistuvan ja vastaavan seuraaviin kysymyksiin totuudenmukaisesti. Voit vastata suomeksi tai ruotsiksi. Vastaukset tulevat minulle nimettöminä, ja tuloksia käytetään luottamuksellisesti vain tutkielmaani varten. Materiaalia säilytetään vuoden 2021 loppuun asti. Vastaan mielelläni kyselyä koskeviin tiedusteluihin.

Kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Reeta-Meri Raiskio, maisteriopiskelija

reeta-meri.raiskio@helsinki.fi

Hej!

Jag heter Reeta-Meri Raiskio och jag studerar nordiska språk (svenska som andra inhemska språk) vid Helsingfors universitet. Jag skriver min magisteravhandling om gymnasieelevers motivation till svenskinläring och utnyttjar era svar i mitt arbete. Det är frivilligt att svara men jag hoppas att alla i klassen deltar och svarar på följande frågor sanningsenligt. Du kan svara på finska eller på svenska. Svaren är anonyma och jag använder svaren endast för min undersökning. Materialet förvaras till slutet av 2021. Jag svarar gärna på möjliga frågor.

Tack för dina svar!

Med vänlig hälsning

Reeta-Meri Raiskio, magisterstuderande

reeta-meri.raiskio@helsinki.fi

1. Sukupuoli / Kön: ☐ nainen / kvinna
☐ mies / man
☐ muu / annan
2. Ikä / Ålder:
3. Millä luokalla aloitit ruotsin opiskelun? / I vilken klass började du studera svenska?
4. Millaisia arvosanoja olet saanut aiemmin ruotsista? / Hurdana vitsord har du fått tidigare i svenska?
5. Aiotko kirjoittaa ruotsin ylioppilaskirjoituksissa? / Tänker du skriva svenska i studentexamen?
☐ kyllä / ja
☐ en / nej
☐ en ole vielä varma / jag vet inte
6. Opiskeletko ruotsin ja englannin lisäksi muita kieliä? Mitä? / Studerar du andra språk förutom svenska och engelska? Vilka språk?
7. Mitä mieltä olet ruotsista kouluaineena? Miksi? / Vad tycker du om svenska som skolämne? Varför?
8. Miltä sinusta tuntuu tulla ruotsin tunnille ja kuinka viihdyt siellä? / Hur känns det att komma till svensklektionen och hur trivs du där?
9. Kuvaile, millainen on mielestäsi hyvä ruotsin oppitunti? / Beskriv hurdan en bra svensklektion är.
10. Millaiset ovat omat tavoitteesi ruotsin opiskelun suhteen? / Hurdana är dina egna mål när det gäller studier i svenska?
11. Mitkä asiat voisivat motivoida sinua opiskelemaan vielä enemmän ruotsia? / Vilka saker skulle kunna motivera dig att studera ännu mer svenska?

12. Keneltä saat tarvittaessa tukea ruotsin opiskelussa? / Vem ger dig stöd med svenskstudier?

- ☐ vanhemmilta / föräldrarna
- ☐ sisaruksilta / syskon
- ☐ ystäviltä/luokkatovereilta / vänner/klasskamrater
- ☐ opettajalta / läraren
- ☐ joltain muulta / någon annan
- ☐ en keneltäkään / ingen

13. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-5. / Svara på följande påståenden på skalan 1-5.

1 = täysin samaa mieltä / instämmer helt, 2 = jonkin verran samaa mieltä / instämmer delvis, 3 = en osaa sanoa /vet ej, 4 = jonkin verran eri mieltä / delvis av annan åsikt, 5 = täysin eri mieltä / av helt annan åsikt

- a) Ruotsin kielioppi on hankalaa. / Svensk grammatik är svår.
- b) Ruotsin kielen opiskelussa kiinnitetään liikaa huomiota kieliopin opiskeluun. / Man fäster för mycket uppmärksamhet på inläarning av grammatik.
- c) Suullinen kielen osaaminen on mielestäni tärkeämpää kuin kirjallinen. / Jag tycker att det är viktigare att kunna språket muntligt än skriftligt.
- d) Oma asenteeni ruotsin kieltä kohtaan vaikuttaa oppimistuloksiini. / Min egen attityd till svenska påverkar mina inlärningsresultat.
- e) Haluaisin käyttää ruotsia enemmän arkipäiväisissä tilanteissa. / Jag skulle vilja använda svenska mer i vardagliga situationer.

14. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1– 5. / Svara på följande påståenden med skalan 1-5.

1 = täysin samaa mieltä / instämmer helt, 2 = jonkin verran samaa mieltä / instämmer delvis, 3 = en osaa sanoa /vet ej, 4 = jonkin verran eri mieltä / delvis av annan åsikt, 5 = täysin eri mieltä / av helt annan åsikt

- a) Tulen tarvitsemaan ruotsia jatko-opinnoissani. / Jag kommer att behöva svenska i mina fortsatta studier.
- b) Tulen tarvitsemaan ruotsia työelämässäni. / Jag kommer att behöva svenska i arbetslivet.
- c) Panostan itse tarpeeksi ruotsin opiskeluun. / Jag satsar själv tillräckligt mycket på svenskstudier.
- d) Voin vaikuttaa ruotsin oppitunnin sisältöön ja siellä käsiteltäviin asioihin. / Jag kan påverka svensklektionens innehåll och det som tas upp där.

- e) Ilmapiiri ja työrauha on ruotsin oppitunneilla hyvä. / Stämningen och arbetsron är bra under svensklektionerna.

15. Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttavat kiinnostukseesi ja motivaatioosi ruotsin kieltä kohtaan? Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1–5. / Hur mycket påverkar följande faktorer ditt intresse för och motivation till svenska språket? Svara på följande påståenden med skalan 1–5.

1 = paljon / mycket, 2 = melko paljon / ganska mycket, 3 = en osaa sanoa / vet ej, 4 = melko vähän / ganska litet, 5 = ei yhtään / inte alls

- a) Opettajan persoona / Lärarens personlighet
- b) Opettajan omat kertomukset ja kokemukset liittyen ruotsin kieleen / Lärarens egna berättelser om och erfarenheter av svenska språket
- c) Opettajan käyttämä oppimateriaali kirjan ulkopuolelta / De undervisningsmaterial läraren använder utöver läroboken
- d) Positiivinen palaute ruotsin opettajalta, kun onnistun / Läraren ger positiv respons när jag lyckas
- e) Luokkatovereideni arvosanat ja yleinen ryhmän menestys oppiaineessa / De betyg mina klasskompisar får och gruppens framgång i ämnet
- f) Kaveri- ja harrastuspiirini / Kompisar och hobbyer
- g) Perheeni kiinnostus ruotsin kieleen ja kulttuuriin / Min familjs intresse för svenska språket och svensk kultur
- h) Jokin muu, mikä? / Någonting annat, vad?

16. Millaisissa tilanteissa ja paikoissa kuulet ja näet ruotsia oppituntien lisäksi? / I vilka situationer och platser hör och ser du svenska utöver lektionerna?

- ☐ kaupassa / i butiken
- ☐ kylteissä / på skyltar
- ☐ joukkoliikennevälineissä / i kollektivtrafiken
- ☐ medioissa (tv, lehdet, sosiaalinen media) / i medier (tv, tidningar, sociala medier)
- ☐ kavereiden kanssa / med kompisarna
- ☐ kotona / hemma
- ☐ jossain muualla / någon annanstans
- ☐ en missään / ingenstans

17. Oletko käyttänyt ruotsia oppituntien ulkopuolella? Jos olet, missä ja millaisissa tilanteissa? / Har du använt svenska utanför lektionerna? Om du har, var och i vilka situationer?

18. a) Mediassa käytetään ilmausta ”pakkoruotsi”. Miten tästä uutisointi ja keskustelu ruotsin kielen tarpeellisuudesta on vaikuttanut omaan opiskelumotivaatioosi? / Media kan använda begreppet ”tvångssvenska”. Hur har nyheterna och diskussionen om svenska språkets nödvändighet påverkat din motivation att studera svenska?
- b) Mitä mieltä olet käsitteestä ”pakkosuomi”? Tulisiko kaksikielisessä Suomessa mielestäsi osata molempia kieliä? / Vad tycker du om begreppet ”tvångsfinska”? Borde man behärska båda språken i tvåspråkiga Finland?
19. Jos ruotsi olisi valinnainen kouluaine, opiskelisitko sitä? Miksi/miksi et? / Om svenskan var ett valfritt skolämne, skulle du studera det? Varför/varför inte?